

138 / 2
1914

საქართველოს
საბჭოთაო

საქართველო

1914

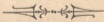
დეკემბერი, № 12, მოსკოვილითათვის.

ღვთისმშობელი, — სურ. მურილიოსი.

ს ა რ ჩ ე კ ი .

I—ლეთისმშობელი,—მერაღობის სურ.	1
II—არწივი,—დექსა დ. ელაზაშვილისა	3
III—სიხარული,—საშობაო მოთხრობა დ. ვედრებისეღისა	4
IV—ალილო,—დექსა ი. სიხარულისა.	11
V—დიდ ქურუმის მწერალი, — მოთხრობა კეკელიძისა ცხოვრებიდან,—(დასასრული) დავ. კალოსნაძისა.	14
VI—ვარდების აკვანი,—(ზღაპარი) გიგო ნათაძისა .	28
VII—ლეთისმშობელი და ავაზაკები,—(თარგმანი) თამარ კარბელაშვილისა .	37
VIII—სურათი,—დექსა გელასა .	43
+ IX—ჩვენი პოეტები, <u>ვახტანგ ორბელიანი</u> ,—ივ. გამარ- თელისა .	44
+ X— <u>ჯიხვი</u> ,—ივანე ელაშვილისა .	54
XI—ბრძოლა ადამიანისა ბუნებასთან, რკინის გზები,—(წე- რბლი შექვესე), ივ. როსტომაშვილისა .	60

ს რ ვ ი ვ ი.

ავისუფლების შვილი ვარ,
 ვფრენ თავისუფალ ცაშია;
 ვერ შემეხება მტრის ხელი,
 ვერ მიყაჩაღებს გზაშია.

მძულს მოფარფატე მიწაზე,
 ან და ფრინველი ბარისა,—
 ვერ უგემნიათ მათ სიტკბო,—
 იციან გემო მწარისა.

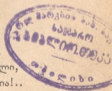
მე-კი აქ დავფრენ,—სივრცეში,
 თავზე შევღება მთვარეო;
 მზის სხივში მარად ვბანაობ,
 არ მინდა ტბა-მდინარეო...

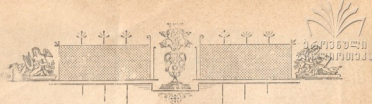
მარტვით, რას დამრწით მიწაზე?..
 აქ გიხმობთ, ამოიარეთ;
 საამურ ზეცის ცხოვრების:
 სიამე გაიზიარეთ!..

თავისუფლების შვილი ვარ,
 ვფრენ თავისუფალ ცაშია;
 ვერ შემეხება მტრის ხელი,
 ვერ მიყაჩაღებს გზაშია!..

დ. ელიოზაშვილი.

3726

ს ი ხ ა რ უ ლ ი .

უკი იასამანის ღერი ღრუბლები წელა, სვედიანად ცურავდნენ გათეთრებულ მთების შწვერვალეზზე.

რიტორიკის შუკი ოდნავ ანათებდა პაწია სოფელს, რომელიც მიმალული იყო უზარმაზარ მთების კალთაზე.

შარინეს კარ-მიდამოზე ცის-ფრად ჩანდა თრვლი. აქა-იქა თოვლში ნახევრად ჩაფლული იყო ურმის თვალი, უღელი, შარხალი და ქვების გროვა.

— ვანე! ადე, შვილო, ადე!

ბავშვი ღრმა ძილში იყო და არ ესმოდა დედის ხმა.

— ადე, შვილო!

ვანე ოდნავ გაინძრა.

— დედა გენაცვალოს, ადე, შვილო.

— კარგი, აედგები... — ზარმაცად უპასუხა დედას ვანემ; თბილ ლოგინს ვერ ანებებდა თავსა.

— ადექი, შვილო, ბიძია იასონა მიდის ტყეში. თუ ვანე გამოძყვებაო — გუშინ არა თქვა? — თქვენთვისაც მოვიტანო შეშას; ნაფოტიც-კი არა გვაქვს, რომ გავითხოთ სახლი;

შებე—უკანასკნელი ჯირკვი იწვის. ლობიო შევდგი, მინამ ცეცხლია,—სვედიანი ხმით ეუბნებოდა მარინე თავის შვილს.

თორმეტი წლის ვანე უფროსი იყო თავის ოთხ დაძმებში; მამა მისი წავიდა ომში და ოჯახის ზრუნვა დააწვა ამ ქორფას, რადგანაც ბიძა იასონას, რომელიც ცოტა მოშორებით იდგა მარინეს სახლზე, თავისი ოჯახისათვის ბევრი საზრუნავი ჰქონდა და არ შესწევდა იმდენი ძალი, რომ ძმის სახლობისათვისაც ეზრუნა.

ვანე წარბებ—შეკრული, ალის ფერ ტუჩებ—დაშვებული, უხმოდ ადგა ვანე და საჩქაროდ დაიწყო ჩაცმა.

— შვილო, რათა ხარ დაღონებული?

— რათა, და იმიტომ, რომ სიზმარში ძრიელ ვტიროდი...

უცებ გაჩუმდა ვანე და ცხარე ცრემლები გადმოყარა.

— რა ნახე სიზმარში? ნუ ტირი, გენაცვა!—მიუალერსა შვილს მარინემ და თითონაც ტირილი დაიწყო.

— რა ვნახე და ისა, ვილაც კაცი მოვიდა ჩვენ სახლში და ამბავი მოგვიტანა—ბესო მოკლეს ომშიო...

ბავშვის გული აუღულდა. მუშტებით თვალების წმენდა დაიწყო.

— ნუ ტირი, შვილო! მამა შენს ჯვარი სწერია. აქი მივიღეთ წერილი—გაეიმარჯვე, ჯვარი მივიღეო.. ანუგეშებდა მარინე ვანეს, მაგრამ თვითონაც ცრემლებს ვერ იშორებდა თვალებიდან. ბავშვის სიზმარმა თითქო ლახვარი ჰქრა მიიარას, რომელიც აღონებდა მთელი ოთხი თვე, რაც ომი დაიწყო.

— ნაოქვამია—ძილში ტირილი კარგიაო,—თავის თავს ელაპარაკებოდა მარინე, მინამ ვანე კუთხეში ტანზე იცვამდა.—მაგრამ სად უნდა ეპოვო ნუგეში? იწერებოდა—ჩემი დარდი ნუ გაქვს, ვიყავი ბრძოლის ველზე და ღვთის მადლით გადავჩრდი. ეს წერილი, 20 ენკენისთვეს დაწერილი,

მეიღე... შეიდ ღვინობის თვეს სწორედ ორი ბრუნვა
 არ ვიცი ცოცხლებშია საცოდავი კაცი, თუ მკვდრებ-
 ში. ვაი ჩემი ბრალი! ნეტა რა საუბედუროდ ატყდა ეს ომი!
 ვიცოდე მაინც—ვისგანაა ატეხილი. ღვთის რისხვა იმას რა-
 ზე აიკიდა ზურგზე ქვეყნის ცოდო?

დაიჭრიალა კარმა და მიეჯახა კედელს.

მარინემ სანათურიდან გაიხედა, დაინახა თავისი ვანე,
 რომელიც ხელში კომპლით, მზარზე გადაგდებულ პაწია ხუ-
 რჯინით საცოდავად ორლობეში მიდიოდა.

ამოიოხრა მარინემ; აუდუღდა გული:

— თითის ტოლა ბავშვის სინაბარას დაერჩით!..

II

ბინდ-ბუნდში მოისმა მარხილის სრიალი. გიშერა, რომ-
 მელიც არადროს არ შორდებოდა თავის საყვარელს ვანეს,
 პირველი მოვარდა სახლში, ჰკრა ფეხი, შემოაღო კარები.

— ოჰ! გიშერა, გაგიმარჯოს! როგორა ბძანდები?

— პური გშიან, განა?

— დედა, კუტს მიუგდებ!

დიდ შავ ძაღლის ვარშემო ერთ წუთში შეიქნა ბავშვე-
 ბის ქრიაშული. გიშერა სიამოვნებით აქნევდა გრძელ ბან-
 ჯგლიან კუდს, თან თვალებს აბრიალებდა კილობანისკენ,
 სადაც თავჩაღუნული იდგა თვალ-ჭრელი პატარა მელი.

— შეშა მოგვიტანე, გიშერაა?— აღერსიანად ეკითხებო-
 და ილიკო, — ჩემო კობტა ცუგა!

თან ეხვეოდა ბავშვი და ხარობდა.

— რაშდენ წყილს გაჩუქებს გიშერა—ამალამ გაიგებ,—
 გაეხუმრა ილიკოს მელი.

— შენ-კი ვერ გაიგებ: ერთ საბნის ქვეშ არა ვწევართ?

მარინე უბერავდა ნაკვერცხლებს, რომელზედაც იდგა შავი, გამურული ქოთანის.

— ნინა, მოიტა ჯამი, ვანეს ლობიო დაუსხა; ჩქარა, სადაც არის, მოვა;—ვინ იცის, როგორ შესცივდა ტყეში?

— სიარულში არ შესცივოდა—გულ-გრილად სთქვა ნინომ.

— არ შესცივოდა! აბა შენ წადი ტყეში!

— ქალები შეშაზე არ დადიან! ვაჟაკის საქმეა!—შეუტია ილიკომ.

— თუ ვაჟაკის საქმეა, რატომ შენ არ წახვედი ტყეში?!

— მეე?!—შეკრთა ილიკო და დაიწყო ნიფხვის სწორება.—იი, ვაჟაკი!

მოისმა მხიარული ხარხარი ბავშვებისა.

— მელო, ანთე კრუჩკა! გეყოფათ მაგდენი ლაზღანდარობა, — უბძანა დედამ პატარა ქალს.

დაღალული დაქანცული შემოვიდა ვანე.

— მოიტანეთ შეშა?

— დღეს ჩვენთვის მოვიტანეთ; ხვალაც წავალ, ძიასთვის მოვიტანთ, — უპასუხა დედას ვანემ.—დედაჯან, მშინ!

— იი, გენაცვალე, აქეთ მოდი: ლობიოა, ტყლაპით შენელებული.

— პური რომ გამატანე, სულ გიშერას მოუნდა.

— ბარაქალა!—შეუტია დედამ.

— მე არ მივემდის: პატარა ნატები მიუვდენ, როცა ხარებთან წავედი, მიავნო ჩემ ყაბაღახს და მომპარა პური.

— შენ-კი მშიერი დარჩი! ტუტუცო!

დედილო!—შესძახა მარინეს ვანემ, თითქო ეჩქარებოდა გაეთავეები უსიამოვნო ლაპარაკი:—ბიჭებმა მითხრეს, კვერცხები მოვაგროვოთ და—დაპრილებს საავიამყოფოში გაუგზავნოთ.

— მერე ვის გაატანთ თბილისში?

— რატომ ეგრე შორს? გორშიაც აღებენ საავადმყოფოსაო. პალეს ბიკი გორის სადგურში ემსახურება, იმას გაეატანთ...

გძელი ზამთრის ღამე ამ მუსაიფში გაატარეს დედა-შვილია. ბავშვებმა დაიძინეს; გიშერაც ბუხართან მიეგდო. კედლის გვერდით ბოსელში შიშველ სუნთქავდა საქონელი.

ვანეშაც დაიძინა. მარინე მოკეცილი იჯდა ბუხართან და ბუმბულს არჩევდა.

ხელახლად იმისი ფიქრები გაფრინდნენ შორს, ომის ველზე; ისევ საცოდავად აკენესდა იმისი გული.

— მე პურიცა მაქვს, შეშაც, ლოგინიც, და იმას? ვინ იცის რა გაჭირებაშია საწყალი კაცი?— ჰფიქრობდა მარინე.— არა, ის რომ ცოცხალი იყოს, მოიწერებოდა. ვაი ჩემ უბედურ თავს!

სიჩუმეში ისმოდა ქვითინი საწყალი დედაკაცისა.

ოქროს ლურსმნებსავეთ ბრკვიანებდნენ მოწმენდილ ცაზე ვარსკვლავები. იმათ შუა ნებივრად დასრიალებდა პირშკრთალი მთვარე.

მდინარე წყალი გაყინულ ნაპირებს შორის ბუტბუტებდა; თითქო იმასაც სევდიანი ლაპარაკი ჰქონდა თეთრ ხეებთან, რომელნიც თავჩალუნულნი ყურს უგდებდნენ მის ტალღებს.

მდინარე თითქო ნატრულობდა იმისთანა ცხოვრებას, რომ ქვეყანაზე არ იყოს ომი, სისხლის ღვრა, შეფობდეს სიყვარული, თანხმობა, დედამიწაზე ყველა ტომს ჰქონდეს თავისი კუნჭული, თავისი დედამიწა, რათა მოსვენებით იცხოვროს თავისი შრომითა და ყოველ დღეს მიეგებოს ლოცვა—კურთხევით.

მწარე ფიქრებმა გაიტაცეს მარინე შორს. მან ბუმბულის რჩევას თავი დაანება, იღვა სანათურთან, უყურებდა თოვლით გათეთრებულ სოფელს, იჯდა და ტიროდა.

— მე თბილ სახლში, შენ-კი, ვინ იცის—ლუკმა-ლუკმა დაჩეხილი გდინარ სადმე... ჩემო საბრალო ბესო! შენ გენაცვალოს შენი მარინე! ღმერთო მომკალი, რომ არაფერი არ გავიგე...
 უცებ შემოისმა შორი ხმაურობა; აქა-იქ ძაღლები ჰყეფდნენ. მარინეს შეეშინდა.

— ნეტავი ვინ იქნება, ამ შუალამეს რომ მოდის!

შტერი-კი არ იყოს! მერე ესე სოფელზე მოშორებით ვდგევართ... ვინ არის ჩვენი პატრონი? ოთხი დღის შემდეგ შობაა. ეჰ! რა გვედღესასწაულება!

ხმაურობა ახლოვდებოდა. ძაღლები არ ცხრებოდნენ. თითქო ვილაცა მარხილით მარინეს სახლთან მოდიოდა.

დედაკაცს გული აუკანკალდა; ჩამოაფარა სანათურს. თეთრი ფარდა, გააქრო ლამზა; გიშერამ დაიწყო ყეფა.

გულის ფრიალით უგდებდა მარინე ყურს ხმაურობას.

მარხილი ეზოში დადგა. ძაღლები ყეფით შემოეხვივნენ.

— მარინე!

ვილაშაც ოდნავ დაუკაკუნა კარები.

— მარინე!

— ვინა ხარ? რა გინდა?

— გამიღე კარები!

— ვინა ხარ?—აღელვებით გაიმეორა მარინემ; მერე მივიარდა ტახტს, სადაც იწვნენ ბავშვები.—ვანე! ვანე! ადექი, შვილო; ვიღებეც მოვიდნენ; ადექი, მეშინიან!

— რა ექნა, ვერ მიცანი? მარინე, გამიღე კარები, მე ვარ, ბესო!

— ვინაა? ბესო?

ერთ წუთს მარინემ აანთო ლამზა; აუკანკალდა ხელები, ძლივ გააღო კარები.

— ვერ მიცანი?—დაღალული ხმით ჰკითხა ქალს შავგვრემანმა ჯარის კაცმა, მაზარაში გამოწყობილმა; თეთრი

ჯვარი გულზე ჰქონდა ჩამოკიდული და მარცხენა ხეული ჰქონდა; მარჯვენაში პატარა ბოხჩა ეჭირა.

საიქიოდან რომ მოსულიყო კაცი, მეტად არ გაუკვირდებოდა მარინეს, როგორც გაუკვირდა თავისი ქმრის ნახვა.

სიხარულის ცრემლები დაპა-ლუპით ჩამოსდიოდა ლოყვებზე, აღტაცებით გადაეხვია ბესოს, მერე მიუბრუნდა მძინარე შეილებს: ვანე, მელო, პალიკო... ადექით, შეილებო, მამა მოგივიდათ...

რამდენიმე წუთის შემდეგ ბესო იჯდა თავის ცოლ შეილში.

ბედნიერი სახეები, სიხარულით გაშუქებული, ტკბილიად მოღულუნე ბუხარი, სუფთა სუფრა — გადაშლილი მაგიდა, გამთბარი ლობიო და ჩვენებური ლურჯი პური... ბესოს არ სჯეროდა, რომ ეს სანამდვილე იყო... თითქო ომის შემდეგ დაიძინა და ნახა სიწმარში თავისი საყვარელი ცოლ-შეილიო...

მარინემ ხატებთან ანთო ყვითელი, შინ დაგრებილი სანთლები და დაოქალმა მხურვალედ წარმოსთქვა:

— ღვთიშობელო, სუყველა ტანჯული გაახარე ისე, როგორც ამ ემად ეხარობთ ჩვენ...

დ. ვედრებისელი.

ა ლ ი ლ ო.

(საშობაო პოეზია).

ს მაშინ იყო... ღარიბ ქობიაში
შობლებ, და-ძმებთან ყრმა ვნეტარები,
ჩემი სიცოცხლის უეკლო გულზე
ფერად ოცნების ყვავილებს ვკრეფდი;

რა ალტაცებიც ვეგებებოდი
ბრწყინვალე შობას და ახალ წელსა,
გარდიქმნა გული... აწ ვინ მალირსებს
იმგვარ სიამეს, სიხარულს წრფელსა.

მახსოვს ზამთარი... შობა წინ ღამე...
ღრმა თოვლის შეემკო მთლად არე-მარე,

და თეთრ ნაბადს ქვეშ სთვლემდა ყოველი
 ყოველი იყო ჩუმი, მდუმარე.

თითქოს ღვთიური სიტყვის სასმენად
 შთა-ბარი იყო მომზადებული,
 არც სიო ჰქროდა, არც ქოტი კენესდა,
 მხოლოდ სიჩუმე სულ—განაბული.

ცა მოწმენდილი თვისი უფსკრულით
 ოქროს ყვავილთა სხივს მოაფრქვევდა,
 მთვარე-კი ბადრი ვერცხლისა ძაფებს
 ცისა ვთვრით ძირს მოარღვევდა

და დათოვლილ ველს საამოთ რთავდა,
 აელეარებდა, ნაზად ამკობდა.
 იყო სიჩუმე, მაგრამ სიჩუმე
 უზმოდ, გრძნეულად ლაპარაკობდა;

მხოლოდ ხანდისხან თეთრად შებურვილ
 ხეს თოვლის ქულა ჩამოწყდებოდა,
 და ნორჩი ტოტი თოვლის სიმძიმეს
 ვერ გაუძლებდა და მოტყდებოდა.

ღამეა, ღამე... ლოგინში ვწევარ,
 ვვოცნებობ, და აჰა, მპატივობს ძილი...
 ა—ა ა—ა ი—ი ა—ა—ა ლ—ი!
 მომესმა უცხად გალობა ფრთხილი.

ა—ა—ლ—ი—ი ლოო—ვო...
 აგერ მას მოჰყვა თან მოძახილი...
 ა—ა—ლ—ი (ლი—ლო—ვო დააა!
 ეს ხომ ბანია, ნარნარი რბილი.

მძინავს და მესმის, მესმის გალობა,
ისეთი წყნარი, ისეთი ტკბილი,
ვით შობის ღამეს ანგელოსთ ჰიმნი,
მწყემსებს რომ ესმათ ციდან მოჭრილი.

აჰა, თან-და-თან გალობა ფრთხილი
გამხიარულდა... ხმა საამტკბილო
ღრმად ჩამწვდა ხმენას... გამოვიღვიძე
და დავიძახე უცებ. — „ალილო.“

გათავდა ერთი, კიდევ დაიწყეს.
მე უფრო ვუგდებდი სმენად ქვეული,
და ნეტარების ცრემლებს ვაფრქვევდი
ტკბილი, ღვთიური ჰანგით ძღვეული.

ი. სიხარულიძე.

დიდ ქურუმის მწერალი.

ფარაონის მოხელე.

(დასასრული).

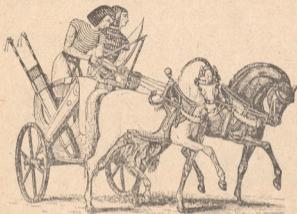

ას-კარჩიან თებში.

ადლობა ამონს! ძლივს არ ვათავდა ლოცვა—ხალხი იშლება ისევე ჩუმად, როგორც ისმენდი ტაძარში დიდ ქურუმის ლოცვას. დღეს უქმეა. მაგრამ—რომელ ღმერთის? ეს ხომ ქურუმთა ხელობაა! საიდან შეცოდინება მე, უბედურ გლეხის შვილს, ასეთი რამეები! რა ტანსაცმელები! ჩემ საბრალო წინსაფარს როდი ჰგავს! მასთანაც, როგორც წინ, ისე უკან, ლამაზად დაწყობილ ნაოკებით! ჭამარი კიდევ იარაღით დამშვენებული! გულს და მხრებს ჰფარავს განიერი, ოქროთი და მინაქრით შემკული საყელო; ფეხთ აცვიათ ჭეინტიანი სანდლები! სწორედ რომ სიზმარია! ტაძრის შესავალთან ატუზულა ნამ-გოტები და მოუთმენლად ელის დიდ ქურუმის გამოსვლას.

როგორც იყო, დიდის ტანჯვა-ვაების შემდეგ, ჩამოვიდა ას-კარჩიან თებში და მაშინათვე კითხვის-კითხვით მონახა ამონის ტაძარი ძნელი საცნობი იყო ნამ-გოტები: ხანგრძლივმა

და მძიმე ჯოჯბურობამ, შიმშილმა და შიშმა დალი მის ისედაც გამხდარ სახეს, რომელზედაც მხოლოდ თვალები-
ლა ბრწყინავენ. აშკარა იყო, ეს თვალები პატრონის გამ-
რჯელობის და მოსწრებულების მაჩვენებელი იყო.

ეგვიპტელთა საომარი ეტლი.

პირველად არ ჰხედავდა ნამ-გოტეპი ამონის ტაძარს, მაგრამ მაინც უკვირდებოდა მას. რა ხალხმა ააგო ამოდენა ტაძარი? ეს ხომ ჩვენ სოფელ კეშზე დიდია! ნეტა ვინ არის პატრონი? აღბად—დიდი ქურუმი იქნება! ან ამ სიმაღლე შესავალი რა საჭირო იყო?! მაკა, გუშინ ვერ შევამჩნიე! სწორედ შესავლის ზემოდან რაღაცაა გამოხატული რგვალი, თითქოს შუე იუოსო! ცხადია, ოსტატს შუის გამოხატვა სდო მნია! ჰგავს კიდევ. ჰო, და რა უნდა ყოფილიყო გამოსახუ-
ლი სხვა, როდესაც ტაძარი ეკუთვნის შუეს, ამონს?!—შენი წყალობა ნუ მომაკლდება!—ან კიდევ ეს ქვის უზარ-მაზარი

შამთურები რომ აუყუდებიან? რასა პეტიკრობდნენ ცვილები? აბა როგორ ასწედება მის წვერს ადამიანის თვალი! პაპის წყალობა მომაკლდეს, უკეთუ მოვდიოდე აქ ცუდის განზრახვით! მგონია, რომ ვერც სხვა გაუბედავს რამეს დიდებულ ამონს, თუ ასეა, რა საჭირო იყო ამდენი დაჯიჯარგი, რომ მათ ადამიანის სახე აქეთ, თუმცა ტანი ლომისა!

ლომის მოგონებაზე ნამ-გოტვს ერუანტელმა დაუარა ტანში, რადგან ცოცხლად წარმოუდგა ეს ადამის გვარის საფრთხობი.

დარაჯნი ჩამწკრივებულიყვნენ შესაელის ორივე მხარეზე და მოგაგონებდნენ ნამდვილ ხეივანს. ნამ-გოტევი მზად იყო დაპკვირებოდა ძვირფას ქვასაც, რომლიდანაც იყო გაკეთებული ეს მართლაც რომ რთული ამოცანა, მაგრამ ამ დროს გამოჩნდა კარში მოყვანილი ტანი ამონის დიდი ქურუმისა, რომელიც მოდიოდა წყნარად, მედიდურად, შეურბეველად. რალაც საიდუმლო ძალა მიიზიდავდა ნამ-გოტვს ამ ადამიანისადმი. თანახმად კანონისა, მას ეცვა მატყლის ტანსაცმელი, ფეხთ-კი პაპირუსის კანი; ნამეტანი ფაქიზი ტანი სუფთად ჰქონდა გაპარსული, რადგან მალმალ ბანაობას და ტანის პარსვას მოითხოვდა აგრედვე მისი მდგომარეობა. მართალი რომ ესთქვათ, დიდ ქურუმს არ ამძიმებდა სარწმუნოებრივ წეს-რიგის ასრულება; სამ დღეში ერთხელ იპარსავდა ტანს, ბანაობდა-კი დღეში ოთხჯერ.

— დიდება შენ, ამონ-რა! — გაიფიქრა გულში ქურუმა — ისეც ის ბავშვი! ნეტა რა სწადია? ნუ თუ უპატრონოა? ეტყობა ასეა რა დაფლეთილი წინსაფარი აქვს შემოკრული ღმერთო, რა გამზდარია! ალბად სიმშლიისაგან იქნება! მაგრამ თვალევი, რა ღრმა თვალევი აქვს! არა, შეუძლებელია, რომ ამ თვალევის პატრონი უბრალო გონების პატრონი იყოს! დვთის მსახური ძნელად თუ შესცდებოდა; სახელიც ჰქონდა განთქმული ხალხში გულთმისნისა.

გარეგნობა ქურუმს სასტიკი, გული-კი ჩვილი ჰქონდა. ამიტომაც მას შეეცოდა ბიჭუნა, რომელიც ქურუმის თვალებში მოიბუზა და უფრო საცოდავ შთაბეჭდილებას ახდენდა.

— ეისი ხარ, კარგო? — შეეკითხა რბილად ქურუმი ნამ-გოტებს. შიგ გულში ჩასწვდა მისი ხმა პაწიას, რომელსაც დიდი ხანია არ გაეგონა მშობლების ალერსი; აუჩუყდა გული, და გადმოსკდა ცრემლების ნიაღვარი. ქურუმისათვის მეტი საჭიროც არ იყო; იგი მიხვდა თავისი ჩვილი გულით, რომ ბიჭუნა ღმერთების ამირა დარჩენილა; მიუბრუნდა იქვე მდგომ კაცს, რომელიც ახლდა თან, და უბრძანა სახლში წაეყვანა, გაეხანა, შეემოსა სუფთად და გაეძლო.

— თუ ბიჭიკო გამოჰქცევია სასჯელს, ან უკუღმართ ცხოვრებას და მის მფარველობას ეძებს, არა სტყუვდება ამონის დიდი ქურუმის სიძლიერეში; ამიტომაც ღირსია გამჭრიახობისათვის ჯილდოსი, — ფიქრობდა დიდი ქურუმი და თვალს აყოლებდა ნამ-გოტებს, რომელიც ყოჩაღად უბრძანებდა თავის ახალ სახლში.

გ ა მ ო ც დ ა .

გავიდა რამდენიმე დღე. ნამ-გოტები ცხოვრობს ტაძრის ეზოში, ერთ ოთახში სხვა ტოლ ბავშვებთან. არ აკლია არც სასმელი, არც საკმელი, არც მოვლა. მართალია, მოსუქდა, მოღონიერდა, მაგრამ სახეზე ისევ სულიერი ტანჯვის კვალი აძევს; დაფიქრებული თვალები ამტკიცებენ, რომ აზრი მის პაწია თავში ძალ-დატანებით მუშაობს. ესენი ყოველ დილას დაიარებიან სადღაც, საიდანაც ბრუნდებიან ღრუბლიანი სახეებით, თითქო მძიმე მუშაობის შემდეგ. ვერ მიმხვდარა, რომ ეს საიდუმლო ადგილი — სკოლაა.

ერთ დილას, როდესაც ნამ-გოტები დაუფიქრდა თავის სიკოცხლეს და მზად იყო გამოტეხილიყო, რომ გამოპარეა სახლიდან ამო გაოდგა, შემოიღო კარი, და იმავე კაცმა, რომელმაც პირველად დააბინავა ტაძრის ეზოში, გამოუცხად

3726

ნამ გოტებს, რომ მას იბარებს დიდი ქურუმი. შეიყვანეს მის

ოთახში; სინათლე აქ ქერიდან შემოდის. სადა მოწყობილობა ამტკიცებდა პატრონის უბრალო ცხოვრებას. ნამ-გოტები გაშეშებული იდგა ერთ ადგილზე.

— მოდი, მომიხსლოვდი, გოტებ, დაჯექი აი აქ! — მიუთითა თვის ახლო მდგომ უბრალო ხის ზურგიან სკამზე: — და გაიმეორე, რასაც გასწავლი; თუ გამოიჩენ სურვილს, გულის-ყურს და გონებას, თვით მე ვიქნები შენი მასწავლებელი, ღ ამ შემთხვევაში ბევრ ახალ ამბავს შეიტყობ; თუ არა და, — ისწავლი დანარჩენ ბავშვებთან ერთად სკოლაში.

ამ სიტყვების გაგონებაზე ნამ-გოტებმა გულის ცემით თვის გუნებაში სთხოვა ჰაპის დახმარება და გაბრწყინებული თვალებით წარმოსთქვა პირველი სიტყვა:

— ვესდები!

მაშინ დიდმა ქურუმმა დაიწყო წყნარად:

— უწინარეს ყოვლისა უნდა იცოდე, რომ შემოკმედი ქვეყნისა დიდი ღმერთი რა — ამონია; შენ მოწიწება გპართებს

პატრონი.

ქართული
ენების
მეცნიერება

მის მიმართ; მრავალი ქების გალობაა მის სახელობაზე შეთხზული, და აი პირველი: „დიდება შენ, მოხუცო, მრავალ-ხატოვანო მეუფეო... შენ გვიგზავნი სხივებს, რომელნიც ჰფანტავენ წყვილიადა! ყოველი გზა მოფენილია შენი სხივებით!.. შენი სული უცქერის ყველას, ვინც-კი მიწის ქვეშეთშია!.. შენ ხარ ის, რომელმაც გაამზიარულა ცაი ის, რომელმაც შიშის ზარი დასცა დედა-მიწას!“...—ამ სიტყვებთან ერთად დიდმა ქურუმმა აღაპყრო თვალები მაღლა და მიიწყო ხელები გულზე.

დიდი ხანი არ გასულა. მას მოესმა საამო ხმა ნამ-გოტე პისა, რომელიც მწყობრად, უცდომლად იმეორებდა რთულ ლოცვის სიტყვებს. თითქოს მის წინ ყრმა-კი არ ლაპარაკობს, არამედ ქნარი კვნესისო. ნამ-გოტეპმა გაათავა ლოცვა; ქურუმი-კი კიდევ დიდ ხანს იყო გაჩუმებული.

ასრულებული სურვილი.

ეს არის აწლა დაბრუნდა ტაძრიდან დიდი ქურუმი. მას დასტყობია სახეზე შეუბრალებელ დროთა ვითარების კვალი. ძველებურად სიმკაცრით გამოიყურება, თუმცა მის ბაგეთა ნაოქში ხანდისხან რაღაც ახალი ხაზი თამაშობს—ხაზი სიბერის გულ-კეთილობისა. ზის სკამზე გულ-ხელ-დაკრებილი და აჩქარებული უკარნახებს ნამ-გოტეპს; უკანასკნელი მოთავსებულია ტახტზე ფეხ-მოკეცილი; მუხლებზე ულაგია პაპირუსის *) ფურცლები და სწრაფად სწერს; წარმატებით შეუსწავლია ეგვიპტური რთული და მზალოდ რჩეულთათვის მისაწვდომი წერა. მოღიწარ სახეზე ეტყობა, რომ სიყვარულსა გრძნობს ამ ნიშნებისა—ფრინველთა, ცხოველთა და მრავალ სხვა საგნების სახეებისადმი, რომელთა დახმარებით გა-

*) წყლის მცენარეა ეგვიპტეში, რომლიდანაც მზადდება გრძელი ფურცლები, ჩვენი საწერა ქაღალდის მაგიერო.

შოსახავს სიტყვას. მაღალი ტანისა, გამზდარი, განზრახული
 ბიანი, მაღალ-გულიანი, ღონიერი ძარღვიანი ხელებით და

ვევიბტელთა წერა.

გრძელი ფეხებით, დიდი თავით, დაბალი შუბლით, მოკლე ცხვირით და რგვალ, თუმცა სკელ მაგრამ შნოიან ტუჩებით—ნამ-გოტები ახლა ძნელი საცნობია, თითქმის აღარაფერი აქვს სახლიდან გამოპარულ თერთმეტი წლის ბიჭუნასი; ისევე თვალები თუ შერჩენია ძველებური—ჟუჟუნა.

— ახ, სად არის ახლა მამა,—ფიქრობს ბევრჯერ ნამ-გოტები,—რომ ნახოს, რა ძალა ჰქონდა მის სიტყვებს: „აი, წერა რომ იცოდე, მაშინ სულ სხვა იქნებოდა: ჯანის სიმთელე, სიმდიდრე და საპატიო ადგილი თვით ფარაონის სასახლეში!“ [თუმცა ახლაც საპატიო ადგილი უჭირავს, როგორც ამონის დიდი ქურუმის მდივანს, მაინც ჯერ სასახლეს არ ეღირსა. სამაგიეროდ ზომ დაიმსახურა ყოველად ძლიერი ქურუმის სიყვარული და შტევისცემა.

ფარაონის „საკუთარი მდივანი“ *)

ბზის ქაოაში, რომლის ტოტებ შუა გამოსკვივის ღვთაებრივ მდინარის ვერცხლისებური პირი, სდგას ფარაონის სასახლე და აქვე ახლოსაა ამონის ტაძარიც. მსუბუქი შენობა სასახლისა ტაძრისასთან შედარებით გეომეტრიკებს, რომ „ძე მზისა“ **) უყურებს სასახლეს, როგორც დროებით ბინას.

ქალის ნაპირას მდინარისაკენ ეშვება განიერი კიბე. რომლის ბოლოშიაც მოსჩანს რამდენიმე გემი, ლამაზად მართული ცხვირზე და ბოლოზე ხვითქის ქანდაკებით. სასახლე აგურისაა; აგური ვაკეთებულია ნილოსის ლამიდან და გამ-

შწერალი.

შრალია ეგვიპტის მსუსხავ მზეზე; კარებების და ფანჯრების ჩარჩოები ხისაა; ესეთი სიძლიდრე ხელ-მისაწვდომია მხოლოდ შეძლებულთათვის, რადგან უტყუო ნილოსის მიდამოებში ხე-ძვირი მასალაა. ფარაონს ეს მასალა შორეულ ნუბიიდანა აქვს წამოღებული. გარედან რომ შეხედო ამ სასახლეს, მაშინათვე შეამჩნევ, რომ ვიწრო, მოგრძო და ოთხ-კუთხიანია, როგორც უმეტესი ნაწილი ეგვიპტის სახლებისა, მხოლოდ მცირე განსხვავებაა მათ შორის: ერთად-ერთ ფარაონის სახლს აქვს აივანი; მასზე იგი პირველი ცოლის ***) თანხლე-

*) ესეთი თანამდებობა იყო ეგვიპტეში ფარაონთა სასახლეში.

***) სახელია ფარაონთა, რომელნიც სთელიდნენ თავის თავს ღმერთის შთამომავლობად.

***) ეგვიპტის ფარაონთ ჰყავდათ რამდენიმე ცოლი.

ბით ეჩვენება ხალხს, ქვეშევრდომთ, ღებულობს პატივის ნიშნებს, საჩუქრებს, ხარკს და აქედან უყრის ბრბობს ფულს. სასახლის ეზოს მთავარი ალაყაფის კარი ღიაა. მოზრდილ ეზოში, მის სიღრმეში, მკვრივ შესავალთან სდგას რამდენიმე ორთვალა ეტლი. შესავლის კარი საუცხოო ხელოვნების ნიმუშია: დალოცვილ ოსტატის მარჯვენას გამოუსახავს ზედსურათი მონადირეების ცხოვრებიდან: ერთ მათგანს მოჰყავს თოკებზე დაბმული გაწვრთნილი ძაღლები და მხრებით მიაქვს ჯერიანი; მეორე—ერეკება დაქერილ სირ-აქლემას.

ალაყაფის კარის მარჯვნივ ვიწრო კარია, რომელიც ფეხით მოსიარულეთათვისაა. შემოვიდა ორი მგზავრი. ესენი არიან—ამონის დიდი ქურუმი და მისი ნიკიერი შევირდი ნამგოტები, რომელიც მისდევს ღმერთის წარჩინებულ წარმომადგენელს, როგორც თანასწორი. პირველს მიხვრა-მოხვრაზე ეტყობა, რომ ხამი არ არის აქ; მეორე-კი, თუმცა ცოტათი მორცხვობს, მაგრამ თითქო არ იმჩნევს და ამაყად გამოიყურება. მართალი რომ ვსთქვათ—საამისო უფლებაც აქვს: დღეს შემდეგ ნამგოტები თვით ღვთაებრივ ფარაონის „საკუთარ მდიენად“ იქნება.

ამონის დიდმა ქურუმმა, რომლის სიტყვა ფარაონის სასახლეში ოქროს ფასად ჰღირდა, ურჩია ეგვიპტის ბრძანებელს ამ თანამდებობისათვის თავისი საკუთარი შევირდი მიეღო, თუმცა ეძნელებოდა გაზრდილის დამოძობა, რადგან მისდამი მშობლიურ სიყვარულსა ჰგრძნობდა.

შევიდნენ დიდ დარბაზში, სადაც უნდა გამობრძანებულიყო ფარაონი. აქაც შევენება. მთელი ოთახი გაყოფილია რამდენიმე ნაწილად სვეტებით, რომელთა თაონები მორთულია მედიდურ ლოტოსის ფოთლებით. მალღობზე დგას საშეფო ტახტი—მალღ ზურგიანი სავარძელი, მთლად მოქედლი ოქროთი დი ვერცხლითა. ხელოვანს არც აქ დაუზოგავს თავისი მარჯვენა და თითქოს ცოცხლად გამოუსახავს

ზედ ფარაონი, რომელიც მღვდელ-მოქმედობს დიდი ქურუმის ტანსაცმელში. სავარძლის ფეხები-ნამდვილი ლომის თათებია, სახარელი ბრკყალებით. ტახტი დგას ბალდახინის ქვეშ, რომლის თავი დამშვენებულია საღეთო გველისა, ძირი-კი საღეთო ქორის გამოხატულებით.

დიდ ხანს როდი დასჭირდათ ლოდინი აქ შეგროვილ წარჩინებულთ. გამობრძანდა ფარაონი და მასთან მისი პირველი მეუღლეც, რომელსაც უძახიან „ღმერთის მეუღლეს“. მის გამოსვლაზე ამონის დიდმა ქურუმმა ილაპრო მალლა ზელები; ნამ-გოტები-კი დაეცა მუხლებზე და ასე იდგა კარგა ხანს. საუცხოვო იყო ყველა ის, რაც აქ ხდებოდა. ჩამოჯდა თუ არა ფარაონი ტახტზე, მაშინათვე მოიხადა წითელი თეთრ-თავიანი გვირგვინი და დაიხურა დიადიმა საღეთო გველის გამოხატულობით. მის ტანს ჰფარავდა უსახელო, მსუბუქი, მჭვირვალე პერანგი; მკლავებს უმშვენებდა ოთხი სამკლავე; ორი მაჯასთან, ორი-კი იდაყვს ზემოდან. ყელს უმკობდა ძვირფასი მანიაკი შესაკრავებით, საღეთო გველების სახეებით. ამ პერანგის ზემოდან ფარაონს შემორტყმული ჰქონდა საღეთო ქამარი, მოკლე ქვედა-ტანის მზგავსი, რომელიც ჰფარავდა მხოლოდ თემოებს მუხლებამდის; ეს ქამარი ნაქსოვი იყო ოქროს და ვერცხლის ძაფითა და მოფენილი ძვირფასი ქვებით.

მეფე.

— აბა, ღვთის მსახურო, შეასრულე შენი დაპირება თუ არა?—წარმოსთქვა ფარაონმა ცივად და მიუბრუნდა ამ სიტყვებით ამონის დიდ ქურუმს. ფარაონის კითხვამ გამოარკვია ფიქრებისაგან დიდი ქურუმი, რომლისთვისაც სასახლის უცხო წესები სულ უმნიშვნელო იყო, და ამან საკუთარი ღირსების გრძნობით უპასუხა:

ამონ-რა-ცხერის-თავიანი.

დახვევას თხოულობს! და ეს ხომ „მზის ძის“ ნათესავეთა უფლებაა!

— აი, „ძეო მზისაო,“ ის იშვიათი საჩუქარი, რომელიც დაგვირდი. მიიღე და გამოიყენე მისი ნიქი—ამონი ნუ მოაკლებს მას შემდეგაც—შენს ღვთაებრივ სამსახურში ისე, როგორც ესურვება რას შთამომავლობას! *)

ნამ-გოტები მზად იყო მთხვეოდა ფარაონის ფეხთ, მაგრამ უკანასკნელმა უბრძანა გარდაჰხვევიყო მის მუხლებს. ნამ-გოტებს, რომელმაც კარგად იცოდა ამ სიტყვების ძალა, დაუბნელდა თვალები და თავბრუ დაეხვია. აღარ ესმოდა, სად

იყო. განა სიზმარი არ იყო ეს ბედნიერება?! ფარაონი მისგან მუხლების გარ-

მამა და შვილი.

გავიდა ხანი. ნამ-გოტებმა აღვილად შეითვისა თავისი ახალი საქმე და დაიშინებურა ფარაონის სიყვარული. გამართლდა აზრი ღიდი ქურუმის ახალგაზდა მოხელეს ნიქის შესახებ; თითქოს მართლა სწყალობდა მას სხივ-ცისკროვანი ამონი.

ერთ დღეს ფარაონმა მოისურვა გასეირნება ნავთ-სადგურისაკენ. იღვა მშვენიერი ამინდი. ნილოსის მიდამო სადღესასწაულო სამოსელში იყო გამოწყობილი; მისი სიმინდის ყანები სიმძიმისაგან გვერდზე გადაბრილიყო, თითქოს იქვე მეზობლად მდგომ ფეტვს შესჩიოდა ტაროების! სიმძიმეს ბოსტნებიდან კმაყოფილებით გამოიყურებოდა გაყვითლებული

*) ფარაონთა გვარია.

სხვა-და-სხვა გვარი ლობიო ჩატრუხული ლოყებითა; ლობიოსის ვეებერთელა მწვანე ფოთოლთა და ლამაზ ყვავილთა შაბში დატინებით გაისმოდა გარეულ იხეთა, ბატთა, ყანჩოთა, ყარუატთა და სხვა ფრინველთა მხიარული ყაყანი.

ამ დროს აქ გადმოვსხად ფარაონის ხარკთ-ამკრებ მოხელეებს მრავალი გლეხი, ხელ-შეკრული. მათში ერივნენ დედაკაცებიც, მოხუცნიც, ბავშვებიც. ესენი იყვნენ ლატაკნი, სახელმწიფო მოვალენი და უნდა წასულიყვნენ სამუშაოდ არხებში. მოხელეთა თანამემწენი, ტუჩ-ამობრუნებული ხანგები, არ იშურებდნენ მათთვის ბზის ტოტებს, რომელთა ტყლაშუნი გაისმოდა ჰაერში წამ-და-უწუმ,

მონადირეები.

ფარაონი დღეს კარგ გუნებაზე იყო. მან მოისურვა გამოლაპარაკება ტყვეებთან. მოათრიეს ერთი მათგანი. საცოდავი, დაუძღურებული — ცალკე სიბერისაგან, ცალკე გავლილი რანჯვისაგან, ძლივის-ლა იდგა ფეხზე. მოხუცი მაშინათვე დაეცა მუხლებზე, რადგან აცნობეს ბრძანებლის ვინაობა, და ემთხვია ფარაონის ფეხთ. ნამ-გოტები დააცქერდა საცოდავს. აუკანკანკალდა გული. მოაგონდა წარსული ბავშვობა, მამის უბედურება, ნაცემ მშობლის სიტყვები: „ი, წე-

რა რომ იკოდე, მაშინ სულ სხვა იქნებოდა: ჯანის სიმთვლე, სიმდიდრე და საპატიო თანამდებობა თვით ფარაონის სასახლეშიო! სწორედ მამის წლოვანობისა იქნება ეს ბედ-შავიც ასრულდა მშობლის სიტყვები, მაგრამ რითი გადაუხადა? განა მამაც ამ მდგომარეობაში არ იქნება? დამაცა! როგორა ჰგავს მამაჩემს ეს უბედური! ამ დროს „ძე მზისა“ შეეკითხა მოხუცს:

— სადაური ხარ, საბრალო მოხუცო? ან გრძნობ, თუ არა ბედნიერებას, რომ „მზის ძის“ წინაშე ხარ?

— სოფელ კემელიდან! — უპასუხა მოხუცმა და ბედნიერების დასამტკიცებლად ხელ-ახლა ემთხვია მის ფეხთ.

— სახელი შენი, მოხუცო?

მონადირე.

— სინები! — იყო მოკლე პასუხი მოხუცისა, რომელმაც არც ახლა დაივიწყა მოხვევოდა ფარაონის ფეხთ.

არ დაათავებინა მოხუცს ეს მღვდელ-მოქმედება აქვე მდგომმა ნამ-გოტეპმა, შეჰყვირა „მამავ?“. ეცა და ჩაიკრა შავრა გულში. ყველა ეს ისე მოულოდნელად მოხდა, რომ ფარაონმა ვერც-კი მოასწრო დაფიქრებოდა მომხდარ ამბავს. აგრედვე მოულოდნელად ნამ-გოტეპი დაეცა ფარაონის წინაშე მუხლებზე და უაზრო თავისი თავ-გადასავალი დაწერილებით. განცვიფრებული ფარაონი უსმენდა მდივანს დიდის ყურადღებით. გაათავა თუ არა ნამ-გოტეპმა თავისი უცნაური მოთბრობა, აპირებდა მოხვევოდა ფარაონის ფეხთ, მაგრამ უკანასკნელმა არ დააცალა: ააყენა ორივენი და გამოუცხადა სინებს, რომ უწყალობებს მის ძვირფას მამულს იქვე ას-კარიან თებში. ამის შემდეგ ფარაონი კმაყოფილი გაემგზავრა სასახლისაკენ. მას აედევნენ ბედნიე-

რი მამა და შვილი, და მხიარულ ფრინველთა ხმა-მალალ
 ყრიაშულს ახლა მიემატა ნამ-გოტეპის ძხურვალე, ხმა-დაბალი
 ლოცვა:

— შენ იღვიძებ, კეთილ-მყოფელო ამონ—რა. შენ
 იღვიძებ, სამართლიანო ამონ—რა, შეუფეო ცის ორივე კი-
 დისა! კეთილ-მყოფელო, სხივ-შემოსილო, აღგზნებულო!..

ნამ-გოტეპის ლოცვა არ იყო განმარტოებული, მას
 ბანს ეუბნებოდა კრძალვით და გაუბედავად სინების ლოც-
 ვაც:

— კეთილ-მყოფელო, სხივ-შემოსილო, აღგზნებულო!..

დავ. კილოსანიძე.

პარღუგის აკვანი.

(ზღაპარი).

ქედან რომ აღმოსავლეთისკენ წავიდეთ,—ასე დაიწყო ბიძაჩემმა ძაღვისი ზღაპარი,—ვიაროთ, ვიაროთ, და ცხრა მთა გადავიაროთ, მეთათე მთიდან დავინახავთ ერთ თვალ-უწვდენ ხეობას. ეს ხეობა ისე ღრმა არის, რომ თვალი ვერ ჩასწვდება. შიგ დაბურული ტყეა ატეხილი, და ისე ჩაბნელებულია იქაურობა, რომ ადამიანი ვერ გაბედავს იქ ჩასვლას. ამ ხეობას ყოველ მხრივ მთები აკრავს. ერთ მხარეს ისეთი შალალი მთა აქვს ამართული, რომ გეგონებათ ცაში აქვს თავი მიბჯენილიო. გარშემო აქმე ხორციელის ჭაჭანება არ არის. ერთ კომლ მოსახლესაც ვერ შეხვდება კაცი, გამიგონია, რომ გამოცდილ მონადირეებსაც ეშინიათ ხოლმე იქ ჩასვლა. თითქმის ყველა, ვისაც გაუბედნია და თავი გადაუდვია, უკან აღარ დაბრუნებულა და შემდეგ შკვდარიც-კი ვერ უპოვნიათ.

მეც დიდხანს ვერა ვებედავდი იმ ხეობაში ჩასვლას. ბოლოს მივაფურთხე ეშმაკს, პირჯვარი გადავიწერე და ჩავეყე

ბილიკს რაც უფრო ძირს მივდიოდი, იმდენი უფრო მეტად
 ცქლებდა გული. მაგრამ მაინც ჩემ თავს ვამხნევებდი და
 სულ ქვევით-ქვევით მივდიოდი. თოფი მხარზე გადავიკიდე-
 და, რომ მეტად არ შემშინებოდა, ხან ქორბოლად წარმო-
 ვიდგინე თავი, ხან ამირანად. გულის ფანქალი-კი თან-და-
 თან მატულობდა, მეტადრე მაშინ, როდესაც ბილიკი შესწყ-
 და და კლდეებზე სიარული და ჯირკვებზე ხტომა მომიხდა.
 როგორც იყო, ბოლოს ჩაეღწიე „ქვესკნელის“ ფსკერს,
 როდესაც შესამე შთა ჩავიარე.

ჩაველ თუ არა, ცოტა შევისვენე, გული გავიმავრე და
 აქეთ-იქით მივიხედ-მოვიხედე. გარშემო უზარ-მაზარი მთების
 მწვერვალები ძლივს მოსჩანდნენ. ტყის ფოთლებში შხის სხი-
 ვი ვერ ატანდა და დღისითაც-კი ბინდ-ბუნდი იყო. იქვე ერ-
 თი რუ ჩამოწანწკარებდა. გავყე იმას და, როდესაც ერთ მწვე-
 ნე ხავერდის მზგავს ველს მივადექი, იქ წამოვწექი დასასვენე-
 ბლად. გარშემო შემზარავი სიჩუმე იდგა. ტყე მოქუშული
 იყო, თითქოს წარბი შეეკრა, და პრისხანედ გამოიყურებოდა.
 დაუგდე ყური ტყის შრიალს, რუს რაკრაკს. დიდხანს ვიყავ-
 ასე გაჩუმებული, თავი დავიწყებას მივეცი და ბოლოს, ჩემდა
 გასაოცრად, ვიგრძენ, რომ ტყის შრიალი შრიალი კი არა,—
 ტკბილი ზღაპარი იყო. რუს რაკრაკიც რაღაც უცხო ზღა-
 პარს მიაშობდა. ბევრი სხვა-და-სხვა ზღაპრები მიაშობ გიჟმა-
 მა და ცელქმა მოჩუხჩუბე ნაკადულმა; ბევრი სხვა-და-სხვა
 ზღაპრები გამოგონია საიდუმლოებით მოცულ ტყისაგან, მაგ-
 რამ ერთი ზღაპარი განსაკუთრებით ღრმად ჩამრჩა ხსოვნაში.

ერთხელ ამ ტყეში სანადიროდ წასულიყო ერთი იბნი-
 სელი მონადირე სოლო. დიდხანს ენადირნა და ვერა მოეკლა
 რა. ბოლოს შინ დაბრუნება განებრახა, მაგრამ ბინდს მოე-
 ტანებინა კიდევ და კზა არეოდა. თურმე იმის მაგიერ, რომ
 ტყიდან გამოსულიყო, ის შუა ტყეში შესულიყო და ტოტებ-
 ვახლართულ მუხას თავს წასდგომოდა. სოლო ცოტა შესდგა,

სული ზოიბრუნა, და ის იყო უნდა ხელოხლად გზას დასდგო
 მოდა, რომ წინ ერთი უზარმაზარი მუხა გადაეღობა. შეხედა
 *მ მუხას სოლომ, და რა დაინახა? ზედ ერთი ბებერი დედა-
 კაცი იჯდა; თითისტარზე ძაფს ართავდა და რაღასაც ტუტუ-
 ნებდა. სოლოს მაშინვე პირჯვარი გადაეწერა, უბიდან ჯვარი
 ამელო და ეკოცნა. ეს იყო და ბებრის გაქრობა. გაქრა ბე-
 ბერი და სადღაც შორს საშინელი, გულსაკლავი ქოტის ხმაც
 მოისმა. ერთი წამიც, და ცა თითქოს გაიხსნაო, მთვარემ
 ფოთლებ შუა გამოანათა და გზა გამოაჩინა.

— ახლა-კი მეშველა, ავსული დავძლიეო,—სთქვა სო-
 ლომ და გასწია იქით, საითაც გზა უფრო ფართე იყო. ია-
 რა, იარა სოლომ და ბოლოს მიაღდა მწვანე ველს. სოლო
 კოტა ხანს შედგა და რუს ჩუხჩუბი მოესმა. იფიქრა, გზაზე
 გავალ საცაა, რადგანაც რუ ბილიკისაკენ მიდისო, და ის იყო
 უნდა დაძრულიყო ადგილიდან, რომ ტირილი მოესმა. მიიხე-
 და მარცხნივ და დაინახა—წყაროში დგას ერთი თეთრად
 მოსილი ქალწული, ოქროსფერი, მთვარეზე მოელვარე თმები
 გაუშლია, ჩაწყურებს წყალს და ტირის, ტირის, რომ სულ
 მდულარებას აფრქვევს.

სოლოს თურმე სულ გონება დაეკარგა, ველარა მოიფი-
 ქრა რა, მართლა მტირალი ქალი ეგონა და დაუყვირა: „რა
 გატირებს, ქალო?“ ქალმა ტირილს უფრო უმატა. სოლო
 დაიკუნა, უნდა ქვისთვის ხელი დაეელო და ესროლა ქალის-
 თვის, მაგრამ განცვიფრებული შედგა. წყლის პირს ეგდო
 ოქროს სავარცხელი. სოლომ სავარცხელი ხელში აიღო და
 თვალიერება დაუწყო. ბოლოს ჯიბეში ჩაიღო და შეამჩნია,
 რომ ქალმა ტირილი შესწყვიტა. მიიხედა სოლომ ქალისაკენ
 და დაინახა, რომ ქალი ხელს უქნევს, ჩემსკენ წამოდისო. სო-
 ლო ადგილიდან არ დაიძრა. ბოლოს ქალმა ნიავსავით ნაზი
 და ალერსიანი ხმით დაუძახა:

— ამიერიდან შენი მონა ვარ. ჩემი გული შენთვის და

შენი შეილისთვის სძგერს. კაეშანი გულს მიწყლავს. წამს შენს ფიქრში ვიქნები. ეგ ოქროს სავარცხელი მე დაეკარგე და, როცა გაგიპირდეს, აპოილე, მე ყოველთვის გიშეველიო. ეს სთქვა ქალმა და გაქრა. მაშინ-კი მიხვდა სოლო, რომ ეს ქალი ფერია იყო და გული დაუშვილდა. იცოდა, რომ რაკი მისი ოქროს სავარცხელი თან ჰქონდა, უეჭველად დაეხმარებოდა.

დამშვიდებული სოლო იქვე ბალახზე წამოწვა და დაიძინა.

მეორე დღეს როგორც იყო სოლომ თავი დააღწია ამ ტყეს და შინ მივიდა, მაგრამ თავგადასავალი არაივისთვის არ უაშშნია. სულ დადიოდა გაჩუმებული და რაღაცას ფიქრობდა, თან ჩუმ-ჩუმად ტუტუნებდა. ყველაზე მეტად სოლოს აკვირებდა ის, რომ ფერიამ უთხრა—შენთვის და შენი შეილისთვის მიძგერს გულიო. უკვირდა ეს სოლოს და არ იცოდა, როგორ აეხსნა ეს სიტყვები, რადგანაც შეილი არ ჰყავდა. ბოლოს გადასწყვიტა მეწისქვილესთან წასულიყო და ეკითხა რჩევა. მეწისქვილემ ურჩია, თუ გინდა გაიგო ნამდვილი, ერთი ღამით ხეივანში ჩაწექიო. მოვლენ ეშმაკები და იმათ ნალაპარაკებიდან ყველაფერს გაიგებო.

წავიდა სოლო წისქვილში და, შეღამდა თუ არა, ჩაწვა ხეივანში.—შუალამემ რომ მოატანა, წისქვილში შემოვიდა სამი ეშმაკი.

— ადამიანის სუნი მომდისო, — სთქვა, ერთმა ეშმაკმა.

— ადამიანს აქ რა უნდა, ერთი ბებრუხანა მეწისქვილეა, ისიც წელან შინსკენ წაბაჯბაჯდაო, — მიუგო მეორემ.

— აბა რა ნახე ქვეყანაზეო? — ჰკითხა ისევ პირველმა.

— მთელი დუნია შემოვიარე და ძე ხორციელი არსად შემხვედრიაო, — სთქვა მეორემ.

— მე-კი ერთი რამ ვიცი ისეთი, რომ შიშის ზარს მოგვკრითო, — სთქვა ისევ პირველმა და უაშშო სოლოს თავ-გა-

დასავალი. თან დაატანა, რომ სოლოს წლის თავზე ეყოლებოდა, ისეთი მშვენიერი, ისეთი, რომ მარგალიტის თვალს ეგვანებოა. დაიბადება თუ არა, მაშინვე ვარდის აკვანში ჩააწვენენო. ახლა ჩვენი მოვალეობაა, ის ვარდის აკვანი როგორმე მოვპაროთ; მაშინ ბავშვი ჩვენი მსხვერპლი იქნება. ეს-კი ადვილი საქმეა, რადგანაც დედა მშობიარობაში მოუკვდება ბავშვს, და სოლო-კი სახლში არ იქნება იმ დროსაო.

ასე ილაპარაკეს ეშმაკებმა კიი ხანს, და როგორც მამლის ყივილმა მოატანა, მაშინვე გაჰქრნენ.

გავიდა ერთი წელიწადი. სოლოს ვაჟი-შვილი ეყოლა, ისეთი ლამაზი, ისეთი მშვენიერი, რომ მზესაც-კი შეშურდებოდა. სოლომ შვილს წინათვე დაუმზადა აღისფერი ვარდის აკვანი, ტერხის დახმარებით ტყეში დაწნული, და ბავშვი დაიბადა თუ არა, ვარდის აკვანში ჩააწვენეს. მაგრამ მოხდა უბედურება: მშობიარე შეწუხდა. ყველა იმას ეცა მოსაბრუნებლად. ამ დროს შემოვიდა ორი ეშმაკი. ამათ ჩააქრეს კრაქი, ამოიყვანეს ბავშვი ვარდის აკვანიდან და ჩააწვენეს ეკლიან ვარდში. ბავშვმა მაშინვე ტირილი მორთო. ყველა გაჰკვირდა, რა დაემართა ბავშვსაო; ზოგი ბავშვს ეცა, ზოგი მშობიარეს, მაგრამ ვერც მშობიარე გადაარჩინეს და ვერც ბავშვის ტირილის მიზეზს მიხედნენ.

მეორე დღეს სოლო სახლში დაბრუნდა და, თავის უბედურება რომ გაიგო, ბევრი წაიშინა თავში, მაგრამ რას უშველიდა! იმდენი-კი მოისაზრა, რომ ნაპოვნი ოქროს სავარცხელი უბეში ჩაუღდა ბავშვს.

გავიდა ხანი. ბავშვი იზრდებოდა. რადგანაც ვარდის აკვანმა ძლიერ შეაწუხა,—სულ ერთიანად დასისხლიანებული იყო ხოლმე,—ამიტომ ის ხოკიქში ჩააწვენეს. გავიდა კიდევ ხანი. ბავშვი წამოიზარდა და კიდევ უფრო დაშვენდა. ვერც გამოვლელი და ვერც გამომვლელი თვალს ვერ ამორე-

ბლა და ვერც ძლებოდა მისი ცქერით. მაგრამ ერთი რამ აწუხებდა ბავშვის მამას და ყველა მის კეთილის მსურველს. რაც უფრო იზრდებოდა ბავშვი, იმდენად უფრო რაღაც იღუმალ სევდით ივსებოდა იმისი სათნოებით მოვლევარე თვალები და, როდესაც ათი წლისა შეიქნა, იმისი თვალები უძირო, ცისფრად მოციმციმე ზღვას დაემზგავსა; ცისა და ქვეყნის სათნოებას და ჭირ-ვარაშს სულ შიგ ამოიკითხავდით. ბავშვი თავისდღეში არ თამაშობდა, არც იცინოდა: სულ ღრმად ჩაფიქრებული იყო. ბოლოს, როგორც იყო, გაბედა და უთხრა ძიძას:

— ძიძა, ერთი რაღაც საუცხოვო ზღაპარი მახსოვს და არ ვიცი—როდის და ვინ მიაშბო.

— რა ზღაპარი, შეილო, გენაცვალოს ჩემი თავიო,— უპასუხა ძიძამ.

— მახსოვს ძალი, მშობლიური სურნელოვანი მკერდი, მახსოვს... მახსოვს... ღმერთო, მომაგონე... მახსოვს აკვანი, რაღაც სხვანაირი აკვანი, სადაც მშვიდობიანი ძილი შეიძლება... რომელმაც რაღაც საუცხოვო ზღაპრები იცის სიზმარში... მახსოვს... ოჰ, ღმერთო, ვერ მომიგონია...

— ჰო, შეილო, ის თუ გითხრა ვინმემ, რომ პატარაობისას ვარდის აკვანში...

— ჰო, ვარდის აკვანი, ვარდის აკვანი!—..სიხარულით წამოიძახა ბავშვმა, და შემდეგ ოცნებით დაურთო:—ვარდის აკვანი... ვარდის აკვანი... და მის თვალებში მზისგან განსხივებული ცის ლაყვარდი გამოჩნდა.

— იი, შეილო, შენ-კი გაიხარე, ი ვარდის აკვანი არაფრად ვარგოდა—ეკლიანი იყო და სულ გჩხვლევდა. ნაკაწრი ახლაც-კი გეტყობა ტანზე.

— არა, ძიძავ, ეგ სხვაა: ნამდვილი, უეკლო ვარდის აკვანი.

ასე ოცნებობდა ვარდის აკვანზე პაწია და, თორმეტის

წლისა რომ შეიქმნა, გულში გადასწყვიტა ვარდის აკვანის უმეტველად ეპოვნა.

დიდხანს ატარა ბავშვმა თავის პაწია გულში ეს ფიქრი და ბოლოს ღამიანად სახლიდან გაიპარა. გათენებამდის მიაღწია ერთ დაბურულ ტყეს და შიგ შევიდა.

შინაურებმა რომ გაიგეს იმის გაპარვა, აქეთ ეცნენ, იქით ეცნენ, მაგრამ ვერსად ვერ იპოვნეს. არ იცოდნენ — ცამ ჩაყლაბა ეს ვარსკვლავით ბავში თუ დედამიწამ.

ბავშვმა-კი ტყეში კაი დიდი მანძილი გაიარა. იარა, იარა და მიაღვა ხშირ ტყეს. ხეების ტოტებს თვალი ვერ გაატანდა. გადახლართულ ტოტებში მზის სხივიც-კი არ ჩამოდიოდა. ბავშვმა აღარ იცოდა, საით წასულიყო, იქვე წამოწვა და დაეძინა. დაიძინა თუ არა, საიდანღაც გაჩნდა ფერი, ბავშვს გვერდით მოუჯდა, თავისი ოქროსფერი თმა ზედ გადააფარა და ასე გაატარა მის გვერდით მთელი ღამე. თან წყნარი, ნიავესავით ალერსიანი ხმით სიმღერას ეუბნებოდა:

არის მზარე, სადაც ლალი,
ცელქი წყარო მოცქრილებს,
მის ნაპირზე ბავერდივით
მწვანე ველი მობიბინებს.
იქა ნახავ ვარდის ბუჩქებს,
იქ იპოვნი ვარდის აკვანს,
გახარებ დაწყულულებულ
შენ გულს, მრავალ დარდის ამტანს.

დილით, ირიფრავა თუ არა, ბავშვმა გამოიღვიძა, წამოჯდა, თვალეები მოიფშვნიტა, მიმოიხედა, ცოტა დაფიქრდა და... პირველად საამური ღიმი მოუვიდა პირზე, ისეთი ღიმი, რომ პირქუში ტყეც-კი ნათელმა მოიკო.

— რა საამური სიზმარი ვნახე... თითქოს დედის ალერ-

სი იყო... რაღაც სამოთხის სიმღერა. თითქოს საღლაც დაღლაც მსმენია ეს სიმღერა:

იქა ნახავ ვარდის ბუჩქებს...

იქ იპოვნი ვარდის აკვანს.

— უნდა იქ წავიდე, იქ, — გადასწყვიტა ბავშვმა ღ ბ გაუდგა გზას. კარგა ხანს იარა და დაინახა, რომ ერთ ალაგას ხეებს შუა მზის შუქი მოსჩანდა. იქით გაეშურა ბავშვი და მიადგა მშვენიერ ველს. გარშემო პირმცინარი ფიქვენარი იყო. ცაზე მოთამაშე მზის შუქი გასხლტომოდა ფიქვენების ტოტებს და მგზნებარედ ჰკოცნიდა ველს. გარშემო მოთამაშე წყაროკი ხან საამურად ილიმებოდა, ხან ისე გულიანად ჩაიკასკასებდა, გვეგონებოდათ, ქვეყნიური უმანკო სიხარული ამის ქუქქუკა გულს მიაქვს მზისაგან ქვეყანაზე.

იქვე წყაროს პირას აღარებელი ვარდის ბუჩქები იზრდებოდა, მაგრამ ზედ აღისფერი ვარდი არც ერთი არ იყო. ბავშვს მოსტაცა თვალი მხოლოდ ერთმა ვარდმა, რომელსაც უველაზე უფრო მორცხვად დაეღუნა ძირს თავი და ყველაზე უფრო გაენაბა სული, სულთქმა შეეწყვიტა, მზის სხივის აღფრსით გამთბარს. იმას წაეტანა პატარა, მაგრამ, როცა ხელი უნდა ეტაცნა საუცხოო ვარდისათვის, ბუჩქის ტოტები ძირს დაიხარა და ბავშვს გულში შეესო ორი საშინელი ეკალი. ბავშვმა ერთი ღრმად ამოიკვნესა და ფეხები ჩაეკეცა, მაგრამ პატარა ხანს უკან ხელმეორედ წამოდგა, მივიდა მეორე ბუჩქთან, იქაც ამისთანავე ვარდს წაეტანა და იქაც ისეთივე სიმწვავე გამოსცადა. გულიდან სისხლი თქრილით გადმოსლიოდა ბავშვს.

ასე დაიტანჯა ბავშვი მთელი ღღე. ბოლოს, როდესაც ჩამავალი მზის სხივი უკანასკნელ კოცნას უძღვნიდა ვარდბუჩქნარს, ბავშვი უგრძობლად დაეცა ძირს.

ამ დროს საღლაც გაჩნდა ფერია, ბავშვი კორღზე და-

ასვენა, ვადაფარა ზედ თმები, გაათბო ალერსით და თან სა-
 უცხოო სიმღერა უთბრა.

როდესაც რიერაემა მოატანა, ფერიაშ ბავშვს თმა გა-
 დაუშალა და გულისპირი გაუხსნა. პირველად ნატყორცნმა მზის
 საივმა ბროლის ნორჩი შერდი დაუკოცნა ბავშვს და იარა-
 დაუცხრო. მერე მზის პირველ სხივის ნაბან მოცინარე წყა-
 ოოს ტალღაში ჩაასველა თმა, მოუსვა იარაზე და სულ გან-
 კურნა ბავშვი.

ბავშვი წამოდგა და ხელახლა დაუწყო ძებნა ალისფერ
 ვარდს...

დღესაც ასე ეძებს ეს ბავშვი ალისფერ ვარდების აკვანს
 და ჯერაც ვერ უპოვია. მაგრამ იმედს არა ჰკარგავს. დილი-
 დან საღამომდის გულიდან სისხლი თქრიალით გადმოსდის და
 ალისფრად ღებავს ვარდებს; საღამოს დასუსტებული იძინებს
 და, დილის მზის სხივისაგან და მის ნაბან წყაროსაგან განკურ-
 ნებული, ხელახლა ეძებს ვარდების აკვანს.

ამბობენ, მაშინ იპოვნის ბავშვი ვარდის აკვანს, როდეს-
 საც ყველა ვარდებს ალისფრად შეღებავსო.

გიგო ნათაძე.

ღვთისმშობელი და ავაზაკები.

(ლეგენდა).

ფსკრულად ჩახეთქილ ხეობაში ბნელოდა. მხოლოდ ვარსკვლავები აბნევენენ მის სიღრმეში შკრთალ მოციპციპე სინათლეს.

ხეობაზე მოდიოდა დაღაღულ-დაქანცული ღვთისმშობელი. ხელში ყრმა ეჭირა.

ირველივ სამარისებური სიჩუმე ვამეფებულყო, მაგრამ მარნამს არ ეშინოდა; იგი დაშვიდებულ და ბრწყინვალე მიდიოდა და

მხოლოდ იმაზე ზრუნავდა, რომ უცაბედათ რითივე არ დაეარღვია ბავშვის ძილი.

კლდეებიდან უცებ გამოხტნენ ვიღაც კაცები, მათგან ერთი ხელი ღვთისმშობელს და წაათრის ბილიკზე.

ყრმას გამოელევიდა და შეშინებული დედას მიეკრა. მშობელმა უთხრა:

— ნუ გეშინია, ესენი არას გვიზმენ.

მერე მიმართა ავაზაკთ:—გამიშვით, ნუ მიტერთ, ბავშვს ეშინია. ჩემი ნებითაც წამოგყვებით, საშინლად დავილაღე და დიდი სიამოვნებით დავისვენებ თქვენსა.

ავაზაკებმა ერთმანეთს გადახედეს და ხელი გაუშვეს. რამდენიმე კაცი წინ გაუძღვა, სხვები-კი უკან მისდევდნენ. ღვთისმშობელი მისდევდა მათ გაბრწყინებული და თან ამბობდა:

— შე მეგონა, რომ თვალ-ნათლოვ მივალწევდი რომელსამე სოფელს. ღამემ-კი ხეობაში მოგვესწრო, მაგრამ ღმერთმა არ დამტოვა და თქვენ გამოგზავნათ ჩემ მფარველებად. ნება მომეცით ღამე თქვენსა ვავათიო, და ხვალ რიჭრაქისას-კი გზას გაუდგები.

უცნობებმა წაიჩურჩულეს რაღაც; ერთმა სთქვა:

— დედაკაცო, ვერა. გაგვიგია-რა. განა ვინა გგონივართ? რომ იცოდე ჩენი ვინაობა, ისე დამშვიდებული როდი იქნებოდი და ბინასაც არ ითხოვდი.

— ვინც უნდა იყოთ, დარწმუნებული ვარ, არას დაუშავებთ ღარიბ დედაკაცს, რომელსაც არც ფული აქვს, არც ძვირფასი ნივთები. აი ეს ყრმა—ერთად-ერთი ჩემი ნუგეზია—და თქვენთვის მოშინდვია.

— დროს რაღაზედა ვკარგავთ!—სთქვა ერთმა კაცმა:—გზას საკმაოდ დავშორდით. უფროსო, გვიბრძანე, ვავათიოთ საქმე!

— რომ გავჩხრიკოთ, ის არ ემჯობინება?—ჩაერია მეორე, —თუ მართლაც ისე ღარიბია, როგორც ამბობს, თავი დავანებოთ და ჩვენ თავშესაფარს დაუბრუნდეთ; იქნება ბედმა უკეთესი დიღლა გვარგუნოს.

— ეს-კი მართალია! — გაისმა ხმები და რამოდენიმე წამის შემდეგ გაისმოდა მარიაშის ხმა: —

მაგრამ ბრბოს უფროსმა, რომელიც მარიაშს ელაპარაკებოდა, მკაცრად შეაყენა:

— თავი დაანებეთ! არც ერთი თქვენგანი მას არ შეეხება. ეს ქალი თავის ყრმით ჩვენ მოგვენდო, და მე ნებას არ მოგცემთ, რომ ხელი ახლოთ. წადით ბინაზე და მეც მალე მოვალ!

— ნუ გეშინია, გამომყე! — უთხრა მან მარიაშს. — ჩემი ცოლის სტუმარი რყავ ამაღამ; ხვალ დილით-კი მე თვითონ დაგაყენებ უშიშარ გზაზე.

ბრბო წავიდა. მათი ბელადი და ღვთისმშობელი-კი უკან დაბრუნდნენ და ცხვირ-წამოწდილ კლდეს მოეფარნენ.

მასლიათით მიდიოდნენ ავაზაკი და მარიაში.

უცბად ბლიკი გათავდა. ძნელად თუ გაიკვლევდა კაცი გზას კლდის ანატებს და გზაზე დაყრილ ლოდებში. მაგრამ ავაზაკი აქ აღბად თვითვე კენქს იცნობდა. იგი მიუბრუნდა ქალწულს, კიდევ გაუმეორა „მომყეო“, ლოდებ შუა გაუდგა გზას, მინამ არ ჩაბტა პირდაღრენილ ორმოში. აქ ხელის ფათურით სიარული მოუხდათ.

რამდენიმე ხანს იარეს და ღვთისმშობელმა სინათლის შუქი დაინახა. მალე უხარმაზარ გამოქვაბულში შევიდნენ. გამოქვაბულში ქრაქი ენთო. ზევით, დაგროვებულ ქვებს შუა, ნაპრალებში სჩანდა ვარსკვლავებიანი ცა და შემოდინდა მთის მაცოცხლებელი ჰაერი. მიწაზე აქა-იქ ეყარა ცხვრის ტყავები, ტანთსაცმელები, ტომრები; კედელზე იარალი ეკიდა.

ცეცხლზე შემოდგმულ ქვაბში კერძი იხარშებოდა, დუღდა და გადმოდიოდა.

გამოქვაბულში მიდი-მოდიოდა გაფითრებული და თვა-

ლებ-ჩაცვივებული დედაკაცი, ბავშვს არწევდა და თავისი სტებული ხმით მღეროდა.

— სტუმარი მოგიყვანე, — წამოიძახა ავაზაკმა: — აქამე რამე და საწოლი მოუშაბდე. დილაბდე ჩვენთან იქნება.

დედაკაცმა დაბნეულად შეხედა ქალწულს, თავი დაუკრა და — დაჯექო! — უთხრა მოკლედ.

— შე მივდივარ, — განაგრძო ბელადმა: — განთიადისას დაებრუნდები.

— კიდევ! — ნაღვლიანად შეჰყვირა ქალმა. — დარჩი! ბავშვის რწევაში მაინც მომეხმარე, — მოვეკდი, აღარ შემიძლია. ავაზაკმა მიუგო:

— არ შეიძლება. იმათთან უნდა წავიდე.

და წავიდა.

მარიამმა სწრაფად და მარჯვედ მიაწვინა მძინარე ყრმა გაშლილ ტყავზე და მივიდა დედაკაცთან.

— მომეცი ბავშვი და ცოტა დაისვენე. ვეცდები დავამშვიდო, — სთქვა დედა-ღვთისამ.

ავაზაკის შეუღლები გაკვირვებით შეხედა, მაგრამ უარი არ უთხრა. ბავშვი მარიამს გადასცა და მძიმედ დაეშვა ძირს იესოს გვერდით. იესოს გადაფურჩქენილმა, მშვენიერმა სახემ გააოცა; დიდხანს დასცქეროდა და მერე ოხვრით უთხრა:

— რა ბედნიერი ხარ: როგორი მშვიდი და სალი ბავშვია! ჩემი-კი მუდამ ჩხავის და სრულებით არა სძინავს. მეც არ მძინებს. ჩემთვის არაა ქამა-სმა და მოსვენება. სიმშვილისა და მწუხარებისაგან რძე მეკარგება. ბავშვი-კი დღითი-დღე ანჩხლდება და სუსტდება. შეხედე, როგორი გამბდარი და ფერმკრთალია, როგორ ჩალურჯებია თვალები! ვშიშობ, რომ დიდხანს ვერ იცოცხლებს..!

— იქნება შიმშილი აწუხებს, — სთქვა ქალწულმა. — თუ გინდა, ძუძუს მოვაწოებ.

— თუ მაგისთანა სიკეთეს მიზამ, — სიხარულით წამოიძახა დედაკაცმა: — მადლობელი ვიქნები!

დღეა-ღეთისამ ძუძუ მისცა ბავშვს და ღეთაებრივი ხით დასცქეროდა ქორთა არსებას. ბავშვი გაძლა და დაშვიდდა. ქალწულმა სიფრთხილით დააწვინა იგი ყრმა იესოს გვერდით.

ასე ეძინათ იმ ღამეს ავაზაკთა ბუნაგში მომავალ ქვეყნის მხსნელს და მომავალ ავაზაკს...

გაიარა მრავალმა ქამშა.

ღეთაებრივი მასწავლებელი ხალხში დადიოდა და ქადაგობდა სიყვარულს, თავ-განწირულებას, სათნოებას. „წადი, გაყიდე რაცა გაქვს და გლაზაკთ დაურიგე“,—ასწავლიდა იგი ადამიანს.

ავაზაკის შეილი-კი მამის გზას დასდგომოდა.

„წადი, გაძარცვე მგზავრი“,—ესმოდა მას სიყრპიდანვე.

ისიც მიდიოდა, სძარცვავედა, რადგან სხვა არა იცოდა-რა; მაგრამ მისი ხელი არასოდეს არ შეღებებია ადამიანის სისხლით.

ამზანაგები ლაჩარს, ქალაქუნას ეძახდნენ, რადგან მას სისხლისა ეშინოდა; ვერაფრითაღი ძალა, დაცინვა ვერ უკლავდა გულში გრძნობას: როცა სისხლსა ხედავდა, თმა ყალბზე უღვებოდა და რაღაც უცნაურ ტკივილს გრძნობდა.

ავაზაკთა ბრბოს თავ-გასულობამ რომის მართველების ყურადღება მიიქცია. როდესაც დღისით სირიელ ვაჭრებს დაეცნენ და გაძარცვეს, მთებში გაგზავნეს შეიარაღებული მხედრები ავაზაკების დასაჭერად. მაგრამ მთელ ბრბოდან მხოლოდ სამნი შეიპყრეს. ამათში ისიც ერთია, რომელსაც ღეთისმშობელმა ძუძუ მოაწოვა.

ავაზაკი ციხეში იჯდა და მის ყურამდე მიადწია წინასწარმეტყველის ამბავმა; გაიგო, რომ იგი მდიდრებსა ჰკიცხავს, ესარჩლება ქვრივ—ობლებს და საუკუნო ცხოვნებას ჰპირდება თავმდაბალთ, ღარიბთა და ყველა დაჭარბულთ.

ავაზაკს სწყუროდა იესოს ნახვა...

გულით უნდოდა მისი ნახავ, თაყვანის-ცემა და გზაზე დადგომა.

მაგრამ ეს ოცნება სხვა გზით შეუსრულდა. მან ნახა ლეთაებრივი მასწავლებელი, მხოლოდ თავისუფალ მქადაგებლადკი არა, არამედ თავის გვერდით, გოლგოთაზე, სამარცხენო ჯვარზე გაკრული. იგი ხედავდა, როგორ დასცინოდნენ რომის ჯარის კაცები, როგორ აფურთხებდნენ ხალხი და ფარისევლები, ესმოდა მისი ლოცვა მტრებისათვის:

„მიუტყვე, უფალო, რადგან არ იციან რასა იქმონენ!“
და აღფრთოვანებული, მომაკვდავი ავაზაკი მიუბრუნდა იესოს და წამოიძახა:

— „მომიხსენე მე, უფალო, ოდეს მიხვიდე სასუფეველსა შენსა!“

თამარ კარბელაშვილი.

ს უ რ ა თ ი.

ვეყანა დაობლდა,
წალკოტი მქენარიო;
ქარი ჰქრის, სისინებს
და ზეცა მწყურალიო!..

გლოვის ხმას მოუცავს
ტყე-ველი ტიტველი,
მიდამოს დაჰყურებს
ციტ შაფი ღრუბელიო!..

ჩიტუნა არ ვალობს,
აღარ სჩანს მალხაზი:
ყვაილი დამქენარა—
ყვაილი ლამაზი!..

ბუნებას შევეყურებ
და გული მით მტკივა,—
საბრალო ფოთლები
რომ სცევა და სცივია!..

ქვეყანა დაობლდა,
მიდამო მქენარიო—
ქარი ჰქრის, სისინებს—
და ზეცა მწყურალიო!..

ქვემოთ
აქვე

ჩვენი პოეტები.

3. ვახტანგ ორბელიანი.

ოჯჯერ მოხდება ხოლმე შემდეგია:
რომელიმე ქართველი მთავრობის
სამსახურში თვალსაჩინოდ დაწინაუ-
რდება და შემდეგ თავის მშობელ
ერსა და ქვეყანას ივიწყებს.

ვადაგვარების მოსურნე
ბუნებისაგან კრულია,
მისი პირადი ღირსება
ყოველგან დაჩაგრულია.

ეს სიტყვები ამგვარ პირებს უძღვნა ჩვენმა დიდებულმა
მგოსანმა აკაკიმ.

თუმცა სამსახურის გზაზე ვახტანგ ორბელიანმა შეტად
დიდი ნაბიჯი გადადგა წინ, მაგრამ მიუხედავად ამისა თვისი
პატიარა და კობტა სამშობლო-კი არ დაივიწყა—უფრო შე-
ყვარა.

ვახტანგ ორბელიანი ჯერ კიდევ ჯან-ლონით სავსე იყო,
როდესაც გენერალ-მაიორობა მიიღო და თერგის მზრის უფ-

როსად დაინიშნა; მიუხედავად ამისა საქართველო და ქართველო
თველო ერი მას ყოველისფერს ფრჩია.

არ ვარ პოეტი: ნიკი მალალი
ჩემს თავზე მალლით არ გარდმოსულა,—

ვახტანგ ორბელიანი.

სწერს ვახტანგ ორბელიანი ერთ-თავის ლექსში. მართ-
ლაც ვახტანგ ორბელიანი რომ შევადაროთ ჩვენს ბუმბერა-
ზებს: შოთას, ნიკოლოზ ბარათაშვილს, ილიას, აკაკის.

ვაჟა-ფშაველას, დავრწმუნდებით, რომ ვახტანგ ორბელიანს არა აქვს ამათსავით „ნიჭი მაღალი“.

ამივე დროს ვახტან ორბელიანი ქეშმარიტი პოეტია.

რამ გააბა ვახტანგის გულში პოეზიის სიმები?

სამშობლოსადმი ღრმა, უსაზღვრო სიყვარულმა.

სამშობლოზე უძვირფასესი, სამშობლოზე უტკბესი, სამშობლოზე უსაყვარლესი ვახტანგისათვის ირაფერი არ არის.

საქართველოზე ულამაზესი კლთზე ვახტანგს მეორე არ ეგულება.

ვხედავ ჩემ თვალწინ საქართველო გადაშლილია, რა ბუნებითა, რა სიტურდით შემოსილია!

მარცხნით კახეთი, მარჯვნივ ქართლი; უკან იმერი,

მიდგას თვალწინა, თითქმის მრთელი ძველი ივერი,

ვუშვებ და ვუშვებ დიდებულად სხივით შორთულსა.

თავის ლექსებში ვახტანგ ორბელიანი დიდის ხალისით და სიყვარულით აგვიწერს ჩვენი ქვეყნის ბუნებას; პოეტის სულს ახალისებს, გულს ახარებს და ნეტარებით ავსებს

ჩვენი სამშობლოს მშვენიერნი მთანი და ბარნი
ველნი მწვანენი, მთებით უფსკრულს წყალნი მქუხარნი.

რა ღრმა სევდაც უნდა აწუხებდეს პოეტს, რანიორ სასოწარკვეთილებაშიც უნდა იმყოფებოდეს ის, წარმოიდგენს, გაითვალისწინებს, „ცა-ფირუზ ხმელეთ-ზურმუხტ სამშობლოს,“

სადაც ბუნებამ დიდებულად ზღვასა და ბართა

შესამკობლად ფრილონი წინ აღუშართა,

სადაც მთათ წვერნი ცისა კიდეს ებჯინებიან;

ველნი-კი მარად ყვავილებით იმოსებიან;

და მათზე რბიან წალკოტთ შუა წყალნი მდინარნი.

აქ სიყვარულსა სტვენენ მარად ბულბულნი წყნარნი.
რა ფუფუნებით ზამთარ-ზაფხულს ვარდნი შლილობენ,
ღამით ზეფირი, დღლით წამი მაზედ ჰხარობენ!
აქა ცა არის ლურჯი, წმინდა, მნათი მარად ეამს.

განსკვრეტს ყოველივე ამას პოეტი და იმის გულში სევ-
დისა და სასოწარკვეთილების ნაცვლად იმედი იშლება.

ცხოვრებაში ხშირია ამის მაგალითი, როცა მდიდარს ღა-
რიბი არ ებრალება და დიდკაცს პატარა კაცისათვის გული
არ შესტკივა.

ვახტანგ ორბელიანი ძალიან დიდიკაცი იყო: გენერალ-
მაიორიც რომ არ ყოფილიყო, ის შეიღის-შეიღი იყო შეფე
ერეკლესი. მიუხედავად ამისა მას უყვარდა დაჩაგრული
და მცირე მოძმე—გლეხი და თავის ლექსებში ჰქადაგებდა
ძმობას, ერთობას და ქვრივ-ობლებისადმი სიყვარულსა და
თანაგრძობას.

ერთს ლექსში ის ამ სიტყვებით მიმართავს პოეტს:

შეგვიყვანე გლეხი-კაცის სახლშია,—
იმათ ბაღში და იმათ ვენახშია;
დაგვანახვე, რით სწუხს, რით ხარობს გლეხი.

ვახტანგ ორბელიანი გვარიშვილობით, ჩამომავლობით
კაცს არ აფასებს. ის ადამიანში აფასებს მხოლოდ ნიქს, პა-
ტიოსნებას და შრომის სიყვარულს.

კაცი ის არის,
ვინც ოფის მიწას ღვრის
და მუნით ნაყოფს აღმოაცენებს;
და იმ ტკბილ ნაყოფს
ქვრივ-ობერთ უყოფს
და უშრობს მშვიერთ, ობოლთა ცრემლებს.

კაცი ის არის,
 ვისიც გულს ესმის
 ციური სიტყვა: „ძმობა, ერთობა“
 და სიყვარულით
 აღესილის გულით
 დაფრდომილთ ძმათა მოცემარება.

ის, ვინც ძმობასა და ერთობას ქადაგებს, ამით უარ-
 ჰყოფს ხალხის თავადებად, აზნაურებად და გლეხებად და-
 ყოფას.

მარტო ვახტანგ ორბელიანი-კი არა, ყველა ჩვენი საუკე-
 თესო პოეტები ჰკიცხავენ და უსამარლობად აღიარებენ ამ-
 გვარ წოდებრივობას და ერთხმად აღიარებენ: რას გვიჭვია-
 თავადი, აზნაური და გლეხი, ჩვენ ყველანი ძმები ვართ,
 ტოლნი და სწორნი, როგორც ერთი სამშობლოს შვილნი.

ვახტანგ ორბელიანისათვის საკმარისი არ არის, რომ
 შშრომელი იყოს, პატიოსანი, ძმობისა და ერთობის
 მომხრე და ქვრივ-ობრის შემბრალეველი. საჭიროა კიდევ,
 რომ მას სამშობლო და ქეშმარიტება ყოველისფერზე უფრო
 უყვარდეს.

ცარიელი სიყვარული პოეტს არა სწამს. ყოველი ადა-
 შიანი მზად უნდა იყოს, თავი შესწიროს ქეშმარიტებას და
 სამშობლოს, — იი მხოლოდ ამგვარი სიყვარული სწამს ვახ-
 ტანგ ორბელიანს.

„შენს მამულს თავი უნდა შესწირო!“ — სწერს ის ერთ-
 გან.

ამგვარადვე უყურებენ სამშობლოს სიყვარულს ილია,
 აკაკი და ვაჟა.

ვახტანგ ორბელიანისათვის სამშობლო წმინდათა წმინ-
 დაა, რომელიც მას მუდამ გულზე ასვენია და რომელზედაც
 ის ხშირად ლოცულობს.

არაგვისა და მტკვრის კიდნო, სამშობლო კიდევ,
 თაყვანს გცემ ღილით და შზის ჩასვლით თაყვანს გცემ კიდევ-
 ვახტანგ ორბელიანი თაყვანსა სცემს თავის სამშობლოს ისე,
 როგორც ღვთაებას. სამშობლოს სიყვარული მან თაყვანის-
 ცემად, სარწმუნოებად გადააქცია და გამოაცხადა:

ის ითქმის კაცად,
 ქველად და ნათლად,
 ვინც თვის სამშობლოს ემსახურება.

ჩვენ უკვე დაინახეთ ვახტანგ ორბელიანის შეხედულებ-
 ბა: ამგვარმა სამსახურმა თავის განწირვაც რომ მოითხოვოს,
 ყოველი ადამიანი მზად უნდა იყოს სამშობლოსთვის თავი
 ანაცვალოს.

რაკი პოეტისათვის სამშობლო სათაყვანებელი არსებაა,
 მისი ყოველი კუთხე. მისი თითო მისხალი მიწაც-კი იმის
 თვალში ფას-დაუღებელია. და როდესაც პოეტი ხედავს,
 რომ ამ წმინდათა წმინდას ზოგიერთი ქართველი უდიერად
 ეპყრობა, მისი გული სევდითა და წყევლა-კრულით ივსება.

ჩვენი სამშობლო კეკლუცია, შემკული და თან პატა-
 რა. ჩვენ ყველა ვალდებული ვართ მოვუაროთ მას, შევინა-
 ხოთ და დავიცვათ.

ნაცვალად ამისა ჩვენში ბევრია ისეთი პირი, რომელიც
 საქართველოს მიწა-წყალს უცხოელებზე ჰყიდის.

ვახტანგ ორბელიანის შეხედულებით ამგვარი ვაჭრობა
 საზიზღარი, გასაკიცხი და დასაგმობია, როგორც საქვეყნო,
 საერთო დანაშაული.

ჩემთვის ათს საუკუნეს ჩემს-ძეს ერს უბრძოლია.
 ეს ჩემი მკერდი-გული მის სისხლით მორწყულია!

აი რას გვეუბნება პოეტის გულით ჩვენი სამშობლო.

ყოველი ნაწილი ჩვენი ქვეყნისა ჩვენმა წინამძღვრებმა შეგვინახეს ჩვენ თავისი სისხლით. არაბები, ოსმალები, სპარსნი, ლეკები ყოველის მხრიდან სკდილობდნენ ჩვენი სამშობლოს წართმევას, მისაკუთრებას; მაგრამ ქართველმა ერმა ის თავისი სისხლით მორწყა და მტერს არ დაანება. ჩვენში-კი იმის მაგიერად, რომ სამშობლოს აყვავებას ხელი შეუწყონ, ზოგიერთები სამშობლოს ანაწილებენ და ჰყიდიან!

შვილმა რომ დედა გაჰყიდას, ვის არ ააღელვებს და ააშფოთებს ამგვარი სიმხეცე? ჩვენ ხომ ყველა შვილები ვართ და ჩვენი საერთო დედა ხომ ჩვენი სამშობლოა! მაშნულად ათქმევინებს მას ნურც ერთი ქართველი შემდეგ მწიარე საყვედურს:

ამ ძუძუთი გაზდილნი ნაკერ-ნაკერ მყიდიან!-ო.

ამგვარია სურვილი და ვედრებაც ვახტანგ ორბელიანისა.

პოეტის შემოქმედებას ერთგვარი სევდის ზეწარი აფარია.

სული მიკნესის, გული ჩემი მწარედ ღონდება, —

გვიცხადებს ერთს ლექსში ის.

რამ გამოაწვია სევდა ვახტანგ ორბელიანისა? სამშობლოს ბედ-იღბალმა.

პოეტი დიდის აღტაცებით იგონებს ხოლმე სამშობლოს წარსულს.

გული საუბარს მივანდოთ და მოვიგონოთ წარსული; სამშობლოს ისტორიისა გადაეხსნათ დიდი რვეული, —

უთვლის პოეტი ერთ თავის მეგობარს. რათ უყვარს პოეტს სამშობლოს წარსული? იმიტომ, რომ წარსულში ჩვენი ქვეყანა თავისუფალი იყო: განათლებული, განვითარებული, აყვავებული.

შოთა რუსთაველის პოეზიას განცვიფრებაში მოსწავლელნი და მეცნიერნი.

ძველი დროის ქართული ხელოვნება, ციხეები, ეკლესიები ცხადად ეუბნება ყველას, რომ ქართველი ერი თავისი კულტურით ძალიან მაღლა იდგა.

ევროპაში ხსენებატ-კი არ იყო ჯერ მათი, ვინც დღეს იჭა სცხოვრობს, როდესაც ქართველმა ერმა იწამა ქრისტე და ძმობის, ერთობისა და სიყვარულის წმინდა ლამპარი წინ წაიძღვარა.

ურიცხვი მტრების შემოსევამ ყოველი კუთხიდან მრავალ საუკუნის განმავლობაში ჩვენი კულტურა დააქცია, მიწასთან გაასწორა.

და აი სწორედ ეს არის მიზეზი ვახტანგ ორბელიანის სვედისა.

რა ვქნა ცოდვილმა, გულსა და სულს ცეცხლი მედება,
რა საქართველო დანგრეული მომელანდება-ო,—

პკენესის სამშობლოს შავი ბედით დაღარული გული პოეტისა.

ყოველი ნანგრევი ციხისა ან ეკლესიისა უყვარს პოეტს, რადგანაც ის ნაშთია საქართველოს ძველი დიდებისა.

ყოველი ნანგრევი მოუთხრობს მის წინაპართა გმირულ საქმეებს; მაგრამ როდესაც პოეტი აწმყოს დაუბრუნდება, რასა ხედავს?

ეგრედ უსულო ჩემთ თვალით წინა იდო ივერი.

მიწასთან გასწორებულს, უსულო სამშობლოს—აი რასა ხედავს პოეტი.

ძველი ქართველები სამშობლო მიწას ცალის ხელით აყვავებდნენ, მეორეთი-კი მტრებთან ბრძოლაში სისხლითა ღებავდნენ; ამიტომაც—

ჩვენი ივერი მშვენიერი არს სისხლის კალო,
გმირთა აკლდამა, გულ-საკლავი და სავალალო!

იმათ აღაგას ვისა ჰხედავს პოეტი?

ოღონდ მიმათვან დაშთომილი მამული ესქამოთ.

და სხვა არა გვედარდება-რაო;—აი როგორ ახასიათებს ვახტანგ ორბელიანი დღევანდელი ქართველების ერთ ნაწილს. დიდებული წარსული გაჰქრა, აწყო ფუჭია, უნუგეშო.

როდესაც ჩვენ შევხებით ვაჟა-ფშაველას პოეზიას, დავინახეთ, რომ ვაჟას შეხედულება დაახლოვებით იმგვარივეა, როგორც ვახტანგ ორბელიანისა. ვაჟასაც წარსულის მოგონება გულს უკლავს და აწყოში-კი მისთვის არა ყრია-რა.

ვაჟას სევდასაც იგივე სათავე აქვს, რაც ვახტანგ ორბელიანის სევდას.

მაგრამ ვაჟასა სწამს, რომ მისი სამშობლო კვლავ აღსდგება და აყვავდება, და აი ეს რწმენა, ეს იმედი ასულდგმულებს მას.

ვახტანგ ორბელიანის სევდასაც სწორედ იმედი დასტრიალებს თავს.

ჩემი მზე არის იმედიო,—გვეუბნება ის ერთ თავის ლექსში.

პოეტსა სწამს, რომ

დიდს წარსულს მომაველიც დიდი ექნება.

ის დარწმუნებულია, რომ როცა იქნება, სიციცხლის წყარო გაიღვიძებს მამულის გულში და ააყვავებს მას.

ნახა სამშობლო, ცხოვრებისთვის ახლად დგებოდა; ახლის ცხოვრებით და დიდებით იმოსებოდა;—

სწერს პოეტი შოთა რუსთაველზე და დარწმუნებულია, რომ ამგვარ სურათს ჩვენც ვიხილავთ.

მას იმედი ტურფა ასულის სახით გამოეცხადება
შტკიცედ ეუბნება:

თქვენი სამშობლო დანგრეული
კვლავ აყვავდება.

რასაკვირველია პოეტის რწმენით ეს სასწაულით-კი არ
შობდება, არამედ სამშობლოს აყვავებს ყველა ქართველების
სიყვარული, ერთგულება, ძმობა და ერთობა, დაუღალავი
შრომა და სწავლა-განათლება. ამიტომაც ვახტანგ ორბელია-
ნი ყველას გვირჩევს:

ძენო, იგონეთ,
ოფლით იშრომეთ:
ოფლით, შრომითა აღმოცენდება
ტკბილი ნაყოფი-ო.

თქვენ-კი, ჩემო მოხარდო მკითხველებო, აი როგორ
გარიგებსთ:

ისწავლეთ, ძენო, ნუ დახოვავთ ღვაწლსა და შრომას;
იშრომეთ, ძენო, ფრიდენით ცრუ გზას და ცთომას!
თქვენი სამშობლოს თქვენკენა რბის გული და თვალი;
ისწავლეთ, ძენო, თქვენ ხელთ არის მის მომავალი!

ივ. გომართელი.

ქართული
ლიტერატურა

ქ ი ს მ ი.

+

ჯიბების განავალი კლდე
რომ ნახო, გაგივირდება;
იმათ ნაწოლსა, ნადგომსა
თოვლიც არ მოეკიდება.
ფებ რომ შაუსხლტეს ტიალსა,
კლდეზედ რქით დაეკიდება;
იმათ მიმყოლსა ვაეკაცსა
რა კარგი წაეკიდება?!

ხალხური (ფშაური.)

ლონდაც! ან რად უნდა „წაეკი-
დოს კარგი“ იმ გამხეცებულ ადამიანს,
რომელიც თოფ-იარაღში
ჩამჯდარი დავედევს სასიკვდი-
ლოდ?! ეგებ რასმე უშლიდეს ჩვე-
ნი ჯიში ადამიანს, ან საზრდოს
მოტაცებით, ან სხვა რამ საჭმე-
ში. ისევე ნურა გეტკინოსთ! ისე,

შხოლოდ ვაეკაცობა უნდა გამოიჩინოს ჩვენი ამოღელეტი და პირი ჩაიტკებანუროს ჩვენი ხორციით!

ჰმ! კარგია თქვენმა მშემ: პირის ჩასატკებანურებლად კაც-
მა სინიღისზე ხელი აიღო და უმანკო ქმნილებას სიცოცხლე
მოუსპო! განა ეს არის ვაეკაცობა?

ქარგი რომ ბუნებას ჩვენთვის მოუნიჭებია ისეთი მკაცრი
 ლება და თვისება, რომ ადამიანი ადვილად ვერა ვწვდებო-
 იმ უშაღლეს კლდის მწვერვალებზე, სადაც ჩვენი ბინა—სა-
 ცხოვრებელია. გავლა-კი არა, დანახვაც არ შეუძლია ადამი-
 ანს იმ კლდის წვეტებისა, სადაც ჩვენ ფეხს ვიღვამთ და იქი-
 დან ჩიტყვით გადავფრინდებით ხოლმე სხვა ამგვარ წვეტები-
 საკენ.

დიად, „თოვლიც არ მოეკიდება“ ამ ჩვენ ნადგომს.
 მხოლოდ ადამიანის ფეხი რომ მოეკიდებოდეს, ჩვენი ჯიშის
 ხსენებაც არ იქნებოდა ამ ქვეყნად. დაილოცოს ჩვენი ქვეყ-
 ნის ბუნება, რომელსაც სხვებისათვის მიუწოდომელი კლდის
 მწვერვალები შეუქმნია ჩვენ საცხოვრებლად!

ახვალ, ჩემო ბატონო, ამ ცამდე ამართულ კლდის წვერ-
 ზე და გულს გაგინათლებს საუცხოო სურათები. აქეთ ხალი
 კლდე, რომელიც მზის სხივებს ეთამაშება, იქით ღრმა ხევი
 თავისი ანკარა ნაკადულებით, ხმა-მალღა რომ ებაასებიან გა-

მწვანებულ მიდამოებს; იქით გულ-ჩათხრობილი უფაღი ტყე რომელსაც სიო მოსიყვარულე გულით ეალერსება და ქოჩორს უვარცხნის; კიდევ იქით მთის მკერდი, რომელსაც გაანჩხლებული მდინარე კაპასი დედამთილივით თავს დასჩხვივს; აქეთ-იქით გამწვანებული მინდორ-ველი, და მის შუა გულში უკვე დამწვინდებული მდინარე გველივით მოიკლავს და მცენარეებს აიაზმად ეპკურება; ზევით—ლაფვარდი ცა, რომელსაც დიდი მნათობი დედაშვილურად გულში ჩაუხუტებია და ირგვლივ სუფთა; გაკრიალეხულ—გამკვირვალე ტკბილ სამშობლოს ჰაერი, რომელიც გულ-მკერდს გიცხოველებს და სუნთქვას გაადვილებს.

ჩვენთვის ბუნებას შორსმხედველობა მოუნიჭებია, და ამიტომ ხშირად გვხედავს აღამიანი კლდის მწვერვალზე გაქვავებულივით მდგომთ მთელი დღის განმავლობაში. ვუტკერთ ხოლმე ჩვენ კეკლუც სამშობლოს და ვსტკებებით მისი მწვენებით, მისი მომზიბლავი ბუნებით, დედაშვილური სიამტკილობითა და გულუხვობით.

„არ გავცვლი სალსა კლდეებსა უკვდავებისა ხეზედა,
არ გავცვლი მე ჩემ სამშობლოს სხვა ქვეყნის სამოთხეზედა!“

რად უნდა გავცვალო, ან სად ვნახო არა თუ უკეთესი, ამისთანაც-კი, და რომ კიდევაც ვნახო, მაინც არ მინდა; ის თავის პატრონს ჰქონდეს და მოიხმაროს. ჩემ სამშობლოში-კი შიმშილიც მიჩვენია სხვაგან მაძღრობას. თუმც ჩვენს მთებში ბუნებას უხვად დაუთესავს კამა, აფსინტა, ზირა და სხვა სურნელოვანი ბალახები; არყი, ტირიფი, შქერი და მათი ახალ-ამოხეთქილი ფოთოლ-კვირტები ზაფხულში და გამხმარი ბალახი და ხავსი საზამთროდ ხომ რამდენი გინდა, სულ და გულო! ამასთან მართლაც ძალიან გვიყვარს და ამიტომ მიცის (მოლაშე მიწა) საძებრად ხშირად გავექანებით ხოლმე და ჩავიტკბანურებთ პირს, თუ სადმე ჩასაფრებულმა მონა-

დირემ დღე არ მოგვისპო. მე შენ გეტყვი, მთაში ამოვივი და დაგვავლებს რასმეს! სრულიადაც არა! და თუ ოდესმე გაბედა და ამოვიდა, ხეირსაც ვერა ნახავს: სადმე ხევში ვადიჩებება და ყვაფ-ყორნის ულუფად გახდება.

მხოლოდ ნადირობის სენით შეპყრობილს ისეთი უშიშროობის ზნე სჭირს, რომ ხშირად არც კლდე-ღრეს ერიდება და არც ქარ-ბუქსა, ოღონდ ჩვენ მოგვისპოს სიცოცხლე.

მერე ჩვენ მთებში რა ქარ-ბუქი იცის! ჩვენს მეტი ვერა-ვინ გაუმაგრდება: უთუოდ მოსხლეტს და ღრეში გადისვრის.

მთამ ხმაურობაც დიდი იცის ხოლმე, განსაკუთრებით-კი თოვლიან ამინდში, ან ნისლოს დროს; იმიტომ რომ დანამული ჰაერი კარგი გამცემია ხმაურობისა.

მართალი ვითხრათ—ქარ-ბუქს ჩვენც ვემალებით ხოლმე: მყუდრო ალავს შევაფარებთ თავს, თუმცა ისეთი მაგარი ფეხები გვაქვს, რომ ვერაფერი ჰაერის მოძრაობა ვერ დაგვძრავს ალავიდან.

მონადირის მსხვერპლად ხდება ნეზვი, განსაკუთრებით, როცა ნუკრსა ზრდის ხოლმე. საცოდავს დედა-შვილური გრძნობა სძლევს და თავს აწირვინებს შვილებისათვის. მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევის დროს ნეზვი სტოვებს ნუკრს და გამალბებულ გარბის თავის დასაცავად. ამ დროს ნუკრი კლდის ნაპრაღს ამოეფარება და ისე გაუნძრევლად იმალება სულგანაბული, რომ მონადირე ვერ ამჩნევს; ვერ ამჩნევს იმიტომ, რომ ნუკრის ქურქი ისეთივე ნაცრისფერია, როგორც კლდე. არის ჩამალულ-განაბული საცოდავი ნუკრი, ვიდრე მონადირე ცარიელ-ტარიელი არ გაუდგება თავის გზას და ნეზვიც ფეხების ბაკუნით არ აცნობებს დამფრთხალ შვილებს დაბრუნებასა და უშიშრობას.

ნუკრები იბადებიან თიბათვესა და მკათათვეში. ნეზვს გაუჩნდება ერთი ან ორი მოშინაურებული თხის თიკნის ოდენა ნუკრი, რომელსაც, დაიბადება თუ არა, დედა ერთი გასწმენდს თაჟიდან ფეხებამდე და ცხოვრებაში ვაჰყავს.

ჯიხვის ნუკრი ლამაზი, თენიერი და ცელქი ცხოველი მასთან ისეთი სიპარდე აქვს თანდაყოლილი, რომ დაბადებიდან რამოდენიმე საათის შემდეგ ის არ ჩამორჩება მოზრდილ ჯიხვს კლდეებზე სირბილსა და გადახტომა-კუნტრუშში.

ერთი წლის განმავლობაში ნუკრი დედასა სდევს და ამ ხნის განმავლობაში ნეზვი არ შეკდება. დედა ძლიერ ეალერსება ნუკრს, სწმენდს ერთ მის ნორჩსა და სათუთ ქურქს, თავს ევლება მას.

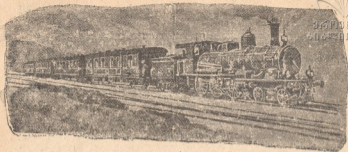
მალალი ტევრი საუკეთესო საქოვარია ჯიხვებისათვის; მხოლოდ ზაუბულში ისინი მთის კალთას არ გასცილდებიან ხოლმე. ინათებს თუ არა, ჯიხვები გაემართებიან მთებისაკენ, სადაც ატარებენ დროს მზის გადახრამდე და შემდეგ დაეშვებიან ტყისკენ, და იქ ათევენ ლამეს. განთიადზე და მზის გადახრის დროს თუ ნახავს კაცი მოძრავ ჯოგს, თორემ სხვა დროს ის ისვენებს ხოლმე სადმე მყუდრო ალაგას.

როცა ჯოგი ისვენებს, ერთი ჩვენგანი უთუოდ დარაჯად სდგას, რომ მტერი უეცრად არ დაგვეცეს, თუმცა ყველანი ფრთხილად ვართ ძილშიაც-კი. ჯიხვი ისე მოსვენებით არ დაიძინებს, რომ მუდამ მზად არ იყოს წამოსახტომად და გასაქცევად. ამიტომ ძილის დროს მხოლოდ ცალი ან ორივე უკანა ფეხი მოკეცილი და წინა ფეხები-კი მუდამ მიწაზე განრთხმული გვაქვს, რომ ერთ ლანდზე წამოვბტეთ გასაქცევად. განსაკუთრებით ფრთხილობს მამალი ჯიხვი, რომლის რქები ძვირად ფასობს, და ამიტომ მონადირეც მას უფრო ემტერება. თუმცა რქები ნეზვებსაც ასხია, მაგრამ ბევრად მომცრო, ვიდრე მამალ ჯიხვს, რომელსაც რქები ეზრდება ხშირად ერთ აღლამდე და მეტიც. ნეზვი ხშირად სწირავს თავს ნუკრების დაცვის დროს, მამალი ჯიხვი-კი ამისათვის თავს არ იტკივებს და სწრაფად გაურბის მონადირეს „ჯერ თავო და თავო და მერე კოლო და შეილო.“ — ჰფიქრობს ის. ნუკრს მხოლოდ ერთის წლის შემდეგ ეზრდება რქები და სამი წლის განმავლობაში უმთავრდება.

ბუნების წიაღია ჯიხვის სახლ-კარი, ისაა მისი მისი
 ლო, დედის ძუძუი და სხვებსავეთ არასოდეს და არაფერ შე-
 მთხვევაში არ გაურბის მას, თუ სიცოცხლე არ მოუსპო და-
 უნდობელმა მონადირემ. სხვა მტერს ასე თუ ისე უშკლავდე-
 ბა ხოლმე, და შიშიც არა აქვს, თუ არ მონადირის ტყვი-
 ისა. ტყვია-კი, ბატონებო, რომ უღმობელი და დაუნდობე-
 ლია, ამას თქვენც კარგად ხედავთ თქვენი ლამაზი თვალით,
 მეტადრე ახლა, როცა ის არ ინდობს არამც თუ ჩვენ შხგავს-
 ნადირს, არამედ თვით ადამიანსაც, რომლის სისხლითაც ირ-
 წყვის ამ ხანად მთელი ქვეყნების ველ-მინდვრები.

ივანე ელიაშვილი.

ზრგოლა აღამიანისა გუნებასთან.

რკინის გზები.

წერილი მეექვსე.

ქველად ხალხები ძალიან ნაკლებად ზრუნავდნენ სხვა ხალხებთან კავშირის დაკერას, სხვათა გაცნობასა. ეს ცოტაა: არა თუ ზრუნავდნენ ამაზედ, არამედ, პირიქით, მათი მთავრობანი ხშირად სასტიკადაც უკრძალავდნენ უცხოელებს მოგზაურობას თავიანთ ქვეყანაში, მეტადრე მის აღწერას. ასე იყო, მაგალითად, უკანასკნელ დრომდე ჩინეთში და იაპონიაში..

დიდი, კალმით აუწერელი ვნება მოუტანა კაცობრიობას ხალხთა ასეთმა ერთმანეთის მორიდებამ და კარ-ჩაკეტილობამ. თვით უნიკაერესნი სრულიად ჩერდებოდნენ თავიანთ ვანეთარებაში, იყინებოდნენ ერთს წერტილზე და ველარ მიდიოდნენ წინ. რადგანაც ასეთია კანონი ბუნებისა, რომ, თუ ქვეყანა კარ-ჩაკეტილია, თუ მას არა აქვს მუდმივი და თავისუფალი მიმოსვლა სხვა დანარჩენ ხალხებთან, თუ იგი ვერ ხედავს სად, ვინ, რას და როგორ აკეთებს საქმეს, როგორ ახერხებს ამა თუ იმ საქმესა და ითვისებს აზრსა, ასეთი კარ-ჩაკეტილი ქვეყანა უმკველოდ უკან

დარჩება და ვანვითარების ერთ წერტილზე გაიყინება. ასეთ შემთხვევაში აუცილებლად საჭირო ხდება რაიმე ძლიერი მოქმედება, რომ ქვეყანა კვლავ გამოაფხიზლო. და წინსვლის გზაზე დააყენო. ასე შეარყა და განსაკვიფრებელ წარმატების გზას დაადგა, მაგალითად, ამ ორმოცი წლის წინად იაპონია, როდესაც მძლავრად შეაშუქა ევროპიელმა გავლენამ. ასეთსავე წარმატების გზაზე მისწრაფებას ვხედავთ დღეს ჩვენ ჩინეთში.

უმათავრესი საშუალებანი ხალხთა და ქვეყანათა შორის ურთიერთობის აღორძინება-განმტკიცებისათვის არის: მისვლა-მოსვლის საშუალებათა გაუკეთესება, ე. ი. რკინის გზების გაყვანა, ორთქლით თუ ელექტრონით მავალი გემების გამრავლება გასწრაფება, საზღვაო და სამდინარო არხების გათხრა, მავთულისა და უმავთულო ტელეგრაფების დამართვა ხმელეთზე და ზღვა-ოკეანებზე, ერთა შორის საზღვრებზე გადასვლის თავისუფლება, სავაჭრო ხელშეკრულებათა დადგენა, საფოსტო და სატელეგრაფო კავშირების მოწყობა, საერთაშორისო კონგრესების რაც შეიძლება ხშირ-ხშირად გამართვა და სხვა.

თუ როგორ შეიცვალა უკანასკნელ ხანებში მისვლა-მოსვლის სისწრაფე, ეს თქვენც კარვად იცით. მაგალითად ისტორიიდან ვიცით, რომ ჩვენს ელჩებს და თვით მეფეებს მთელი ოთხი და ხუთი თვე სჭირდებოდათ, რომ თბილისიდან ან ქუთაისიდან მოსკოვს ჩასულიყვნენ. ახლა-კი ამავე მანძილს ყოველი ჩვენგანი სულ ადვილად და იაფად, საგანგებოდ მოწყობილი სწრაფი მატარებლებით, სამ-ოთხ დღეში გაივლის!.. შორს რომ არ წავიდეთ, ავიღოთ თვით ჩვენი თბილისი და ქუთაისი: სანამ რკინის გზა გაიმართებოდა საქართველოს ამ ქალაქებს შორის, ყოველს ჩვენგანს სულ უკანასკნელი ერთი კვირა მაინც სჭირდებოდა თბილისიდან ქუთაისში ჩასასვლელად, ხშირად, რა თქმა უნდა, აუტანელ ქარში, სიცივეში

და ტალახში; ახლა-კი ამავე მანძილის გავლას უნდებოდა მათსავე ერთს დღეს ან ღამეს... შერე, ვისი წყალობით? — თქმა არ უნდა, იმავე ადამიანის მედგარი ბრძოლის წყალობით ბუნებასთან და იმ მეცადინეობის, რომელმაც შექმნა და გამოიგონა რკინის გზები.

რკინის გზა პირველად გაპართეს ინგლისში 1825 წელს. ამის შემდეგ რკინის გზების გაპართვის საქმე მეტად სწრაფად წავიდა წინ ყველგან, მეტადრე 1829 წლიდან, როცა დიდებულმა, სტეფენსონმა გამოიგონა საუკეთესო ორთქლ-მავალი რკინის გზებისათვის და გამოცხადებული ჯილდოც მიიღო. იმ დღიდან ნამდვილ ციებ-ცხელებასავით შეეყარა ყველას სურვილი რკინის გზების გაყვანის, და ეს იყო მიზეზი, რომ დღეს მარტო ერთს ევროპაში გაყვანილ რკინის გზების სიგრძე უდრის 300.000 ვერსს, ხოლო მთელ დედამიწის ზურგზე 600,000 ვერსსა.

მაგრამ ერთბაშად როდი შეიგნეს ინგლისელებმაც კი რკინის გზების უაღრესი სარგებლობა და მნიშვნელობა... პირველ ხანებში დიდი წინააღმდეგობა გაუწიეს იქ რკინის გზების გაყვანის მეთაურებს და მოტრფილეთ. ეს მოწინააღმდეგენი იყვნენ: საქონლის გადამზიდველები ფურგუნებით და გემებით, არხებისა და გზატკეცილების პატრონები და მეტადრე მემამულენი, რომელნიც აშკარად ხედავდნენ, რომ რკინის გზები ძარიან-ფესვიანად შეარყევენ მათ მფლობელობას მამა-პაპურ საქუთრება მიწებზე.

დღეს, ლეთით, აი კახეთშიაც გაჰყავთ რკინის გზა, მაგრამ მკირეოდენ თვალზუჭულა ძველის მოყვარულთა გარდა, ყველანი სიხარულით და სიამოვნებით მოეღიან ამ დიადი საქმის დასრულებას...

ახიის რკინის გზებს შორის განსაკუთრებით აღსანიშნია რუსეთის ციმბირის რკინის გზა, ინგლისის რკინის გზები ინდოეთში და ეგრედ-წოდებული ბალდაღის რკინის გზა გერმა-

ნელებსა. რით არის შესანიშნავი ეს გზები, მოკლებულნი
ხსნიო.

ციმბირის გზა იმით არის შესანიშნავი, რომ მან შეაერთა ატლანტიის ოკეანე დიდ ოკეანესთან. სანამ ციმბირის გზას გაიყვანდნენ, ლონდონიდან გამოსულ მგზავრს მთელი ნახევარი წელიწადი უნდა ევლო, რომ მისულიყო ვლადივოსტოკამდე, და ამოდენა დროს განმავლობაში ვინ იცის რა ხიფათს არ გადაჰკიდებოდა გზაზე და რა ტანჯვა-წვალება და ხარჯი არ აეტანა; ახლა კი ამ უშველებელ მანძილს, 15000 ვერსს, დიდებული კაცი თუ უკანასკნელი გლეხი, სულ ორი-ოდე კვირაში გაივლის სრულიად მშვიდობიანად და შეუწუხებლად, ისე, ვითომც, შენს ოთახში იჯდე და ისე მიჰქროდე: არ გედარდება არც შიმშილისა, არც სიცივისა, არც აედრისა და არც სხვა რაიმე ფათერაკისა, რომელიც აუცილებელია უბრალო გზებზე მოგზაურობის დროს ფეხით, ცხენით თუ ურმით.

მეორე ასეთივე შესანიშნავი გზა იქნებოდა რუსეთი-ინდოეთის რკინის გზა, თუმცა ინგლისელებსაც უკვე მოყვანილი აქვთ რკინის გზები ინდოეთიდან თვით ავღანისტანის სატახტო ქალაქამდე და რუსეთის—სოფელ კუშკამდე, რომელიც ძვეს ავღანისტანის საზღვარზე და საჭიროდ და მხოლოდ ავღანისტანზე სულ რაღაც 500 ვერსის მანძილზე რკინის გზის გაშენება, რომ მით სულ რამდენსამე დღეში დაუბრკოლებლად გადაფრინდეთ ზღაპრულ ინდოეთში.— მაგრამ სამწუხაროდ აქაც რაღაც ცრუ-მორწმუნოებათა და კარჩაკეტილობის წყალობით ეს საქმე არ ეწყობა ჯერჯერობით და კაცობრიობას-კი დიდი ვნება ეძლევა ამით.

მაგრამ რასაც აბრკოლებენ ჩვენში და ინგლისში, დღესხვალიობით დაამთავრებენ სხვები. გერმანიის წყალობით დღეს მცირე აზიაში გაჰყავთ ევრედ-წოდებული ბლდადის რკინის გზა, რომელიც შეაერთებს ევროპას ინდოეთის ოკეანესთან, ასე რომ ლონდონიდან წამოსული მგზავრი, ევრედ-წოდებუ-

ლი აღმოსავლეთის ჩქარის მატარებლით, ქ. ვენაზე კონსტანტინეპოლამდე უნდებოდა სამს დღეს და აქედან ბალდადის გზით ინდოეთის ოკეანემდე 2 ნახევარ დღეს. გამოდის, რომ ლონდონიდან ინდოეთის ოკეანემდე სულ 5 ნახ. დღეში შეიძლება გაიაროთ, რასაც აქამომდე ორ—სამ თვეშიაც ვერ გავლიდით!

მცირე აზიის ამ რკინის გზის წყალობით ახლაც დატყო მოცოცხლება: მიტოვებული მთელი ათასი წლობით და მოწყვეტილი სხვა ქვეყნებს, იგი ველურად ატარებდა თავის უსიხარულო სიცოცხლეს. სულ სხვაა ახლა: ყველას, და მეტადრე მუშა ხალხს, მიეცა საუკეთესო საშუალება გავიდეს სინათლეში და იქ გააქნიოს თავისი მარჯვენა, სადაც ეს უფრო სარფა იქნება იმისათვის.

მაგრამ მარტო ნივთიერი მხრით როდი იქნება ეს გზასასარგებლო ადგილობრივი მკვიდროსათვის. ათასჯერ მეტი თვით მათი გონებისათვის იქნება სასარგებლო ეს გზა: ისინი გაიციან ათასი მილეთის ხალხს; ეს ათასი მილეთის ხალხიც მათ გაიციან და ამის შედეგიც ის იქნება, რომ ყოველი საუკეთესო ბუნებრივი რკინის საზოგადო უფლებას მოიპოვებს ყველგან და დაეყარება მათ შორის ის, რასაც ხალხთა ერთ-სულნილობს და თანაბარიობას ეძახიან. მეტია აქ ლაპარაკი ამერიკის რკინის გზებზე. როგორ უზვად და სწრაფად გაჰყავთ ამერიკელებს რკინის გზები, ეს თქვენც გექნებათ გაგონილი. აი მოკლედ ზოგიერთი მათგანი: იქ უკვე არსებობს რამდენიმე გზა, რომელიც სკრის სამივე ამერიკის (ჩრდილო, შუა და სამხრეთ ამერიკებს) მთელს მათს სიგანეზე, ე. ი. ეს გზები აერთებენ ატლანტიის ოკეანეს დიდ ოკეანესთან (იმავე წყნარ ოკეანესთან). ერთი ასეთი რკინის გზა გაყვანილია კანადაში, სამი—ოთხი შეერთებულ შტატების რესპუბლიკაში, ერთი—შუა ამერიკაში (პანამაში) და ერთიც სამხრეთ ამერიკაში, ქალაქ ბუენოს—აირესიდან ქალაქ ვალპარაიზომდინ (არგენტინის რესპუბლიკაში).

ივ. როსტომაშვილი.

სახელმწიფო სალიტერატურო და სამეცნიერო გაზეთი

— უ რ ო მ ა —

1915 წელის 1 იანვრიდან

გ ა მ ო დ ი ს ე ო ვ ე ლ დ ღ ე .

წლიური ხელის მომწერლები პრემიად მიიღებენ ვიქტორ ჩერნოვის წიგნს ფილოსოფიური და სოციოლოგიური ეტიუდები. (ქართულ ენაზე 300 გვ.) არა ხელის მომწერლებისათვის წიგნი ეღირება 2 მან. ფულის გადახდა წლიური ხელის მომწერლებს შეუძლია ნაწილ-ნაწილად: ხელის მოწერისას 3 მან. 1 აპრილს 2 მან. 1 იანვარს 2 მან.

მაზეთი ღირს: 1 წლით 7 მან. ნახევარი წლით 4 მან. 3 თვით 2 მან. 40 კ—ერთი თვით 80 კაპ.

მის მართი: Кутаись, газ. „Шрома“, почтов. ящ. № 47. ღრმა პატივისცემით გაზეთ „შრომის“ კანტორა.

1915 წ. მზილება ხელის მოწერა

დასურათებულ საყმაწვილო ჟურნალ

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

„ნაკადული“-ზე

◆ წელიწადი მართებდა ◆

ჟურნალი გამოვა ჩვეულებრივი პროგრამით, საგანგებოდ არჩეულ სარედაქციო კომისიის ხელმძღვანელობით;

წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემათ:

24 წიგნი „ნაკადულისა“ მცირე წლოვანთათვის. **12** წიგნი „ნაკადულისა“ მოზრდილთათვის.

36 სურათს ნაკადულის I-ლ გვერდზე.

საჩუქრად 1915 წ. ორივე გამოცემის წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემა წიგნი: დასურათებული „ხალხური ზღაპრები“ - (სამეგრელოში შეკრებილი) იოსებ ყიფშიძის-მიერ.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ორივე გამოცემა—5 მ. ნახევარ წლით—3 მან., ცალ-ცალკე მცირე წლოვანთათვის **24** წიგნი—3 მან., მოზრდილთათვის **12** წიგნი—3 მან. ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილადაც.

საზღვარ გარედ: ერთი წლით **7** მ. ნახევარი წლით **4** მ.

ესთხოვთ ხელის მომწერლებს თუ ჟურნალი „ნაკადული“ არ მისდით, ერთი თვის განმავლობაში გვაცნობონ და აღრესის გამოცემა დროზე შეგვატყობინონ აღრესის გამოსაცდელი—40 კ შეიძლება მარკებით გამოგზავნა.

ხელის მოწერა მიიღება

ტფილისში — „ნაკადულის“ რედაქციაში, ზუბალაშვილის სახლი, გოლოვინის პროსპ. № 8. Редакция „Накадули“, Головинский пр. № 8. შემოსასვლელზე დავითის ქუჩიდან № 2. და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქუჩა, ქუთაისში — ისიდორე კვიციანიძისთან, მ. ყაუხჩიშვილთან და თ. მთაწერიშვილთან. სამტრედიისში — ვლ. ნაცვალაძისთან. ფოთში — თეოფილე კანდელაკთან და კ. თელიასთან. ბათუმში — ტროფიმ ინასარიძისთან ფოსტაში, და ანასტასია ლომინაძისთან. ოზურგეთში — ლანჩხუთში — ლეო იმნაძისთან. თელავში — ვანო პაატაშვილთან. ახალციხეში — კონსტანტინე გვარამაძისთან. ბაქოში — ნინო გელაშვილთან. გორში — ნინო ლომოურთან და ქეთევან ჯაფარიშვილთან. კიათურაში — ივანე გომელაურთან. ერევანში — კ. ოდიშარიასთან. ალექსანდროპოლში — ს. შატერაშვილთან. ნახიჩევანში — სამსონ შარჯანიშვილთან, ხონში — მ. ი. ქავჭავაძისთან.

რედაქტორი ნინო ნაკაშიძე.

გამომცემელი თავ. პავლე იოსების-ძე თუმანიშვილი.